

Валентин Красногоров

Золотá лавина

Дзеркало нашого життя
Чорна комедія-жарт на дві дії

Увага ! Всі авторські права на п'єсу захищені Законами Росії, міжнародним законодавством, і належать автору. Забороняється її видання та перевидання, розмноження, публічне виконання, розміщення спектаклей по ній в Інтернеті, екранізація, переклад на іноземні мови, уносити зміни до тексту п'єси при постановці (в тому числі зміна назви) без письмового дозволу автора.

Переклав з російської Куделія Олег Федорович

ВНИМАНИЕ! Все авторские права на пьесу защищены законами России, международным законодательством, и принадлежат автору. Права на перевод принадлежат переводчику. Запрещается издание и переиздание пьесы и ее перевода, размножение, публичное исполнение, перевод на иностранные языки, внесение изменений в текст пьесы при постановке без письменного разрешения автора.

Увага! Всі авторські права на п'єсу захищені законами Росії, міжнародним законодавством і належать автору. Забороняється її видання та перевидання, розмноження, публічне (прилюдне) виконання, переклад на іноземні мови, внесення змін до тексту п'єси під час вистави без письмового дозволу автора.

Контакты с автором:

Тел. +7-951-689-3-689
(972)-53-527-4146, (972) 53-52-741-42
e-mail: valentin.krasnogorov@gmail.com
Сайт: <http://krasnogorov.com/>

Контакты с переводчиком: oleg.fnj@yandex.ua

Анотація

Невелике місто одержує у подарунок мільярд доларів (як у відомій п'єсі Фридриха Дюрренматта «Візит старої дами»). Питання у тому, як тепер цим подарунком розпорядитись.

ДЮЧІ ОСОБИ:

Дама
 Мер
 Полковник
 Лікар
 Аптекарь
 Вчитель
 Священник
 Удова
 її Дочка
 Сім'янин
 його Дружина
 його Син
 його Дочка
 його Друг
 Генерал
 Секретарша
 Перший підозрілий тип
 Другий підозрілий тип
 Перший городянин
 Другий городянин
 Третій городянин
 Перша городянка
 Друга городянка
 Третя городянка
 Городяни
 Оркестранти
 Охоронники.

При необхідності, п'єса може бути зіграна десятьма-п'ятнадцятьма актёрами, тому що кожен з них може виконувати декілька ролей. Стаття деяких персонажів (Мер, Лікар, Аптекарь, Вчитель) не має значення, і ці ролі можуть виконуватись жінками.

Дія відбувається у невеликому містечку в наші дні. Сцена являє собою поперемінно то міський майдан або вулицю, то квартири городян, то кабінет Мера.

Дія перша

Міська площа. У глибині височить трибуна для Мера і почесних громадян. На ній, окрім Мера і декотрих поважних громадян міста (Лікаря, Священика, Полковника), стоїть немолода Дама. Площа наповнена гарно одягненими городянами. Від всього, що відбувається, віє дивовижним відчуттям свята, та разом з тим, трагедії.

МЕР. Панове, питання, яке нам доведеться зараз вирішити, всім ясне. Нами составлений і заверений по всій формі список усіх присутніх. Прошу голосувати. *(Піднімається безліч рук.)* Прийнято одногласно. *(Після паузи.)* Тепер ви знаєте, як вам належить учинити. Не будемо це відкладати.

Городяни у повній тиші повільно змикаються навкруги чогось у центрі площі. Ми бачимо тільки їх спini. Товпа стискується все тисніше. Раптом мовчання порушується негромким криком і загальним віддихом. Знову настає тиша. Натовп розступається і відкриває погляду лежаче на бруку тіло.

ДАМА. *(Її голос звучить громко, упевнено і спокійно.)* Лікарю, ваша черга.

(Лікар виступає з юрби і схиляється над лежачим тілом. Після короткого огляду він випрямляється і оголошує.

ЛІКАР. Параліч серця.

ДАМА. Що і слід було сподіватись. Я забираю тіло.

По її знаку четверо чоловіків у чорних костюмах приносять труну, кладуть в неї тіло і готуються його віднести.

МЕР. Не слідусе себе утрудняти, пані, ми самі його поховаємо.

ДАМА. Ні. Сорок років тому це тіло належало мені, нехай воно буде моїм і нині. До того ж, міський цвинтар у вас і так занадто тісний, там вже скоро не буде місця.

ЛІКАР. Ви не зовсім обізнані, пані. Його достатньо нашому місту ще на дуже багато років.

ДАМА. А я вам кажу, що скоро на ньому не буде місця. *(Протягує Мерові чек.)* Що ж, мер, справу зроблено. Одержуйте чек. Його можна пред'явити до оплати через сорок діб.

МЕР. *(Спочатку не може удержувати щасливої посмішки, але тут же його обличчя принімає сумно-урочисте враження.)* Дякую вам від імені міста. А чи можу я звернутися ще з одним проханням?

ДАМА. Тільки швидше, я поспішаю.

МЕР. Ви остановили єдиний у місті завод, який належить вам. Його закриття привело нас до розорення. Нам потрібні робочі місця. І я від імені мешканців хочу...

ДАМА. *(Перебиваючи.)* Я все зрозуміла. Вам потрібен завод? Беріть. Я його вам теж дарю. Робіть з ним що бажаєте.

Загальний гомін схвалення.

МЕР. Наше місто ще раз дякує вам.

ДАМА. До того ж, при заводі є велика ділянка землі. Саме там і можна улаштувати відмінне кладовище.

МЕР. Навіщо? Адже місто маленьке. Нашому священику доводиться відправляти не більше двадцяти небіжчиків за рік.

СВЯЩЕНИК. Це вірно. У нас люди помирають дуже рідко і з неохотою. Трунар ледве кінці з кінцями зводить.

ДАМА. Нехай він не засмучується. Скоро його справи поправляться. Прощайте.

МЕР. Надіюсь, пані, ви покидаєте нас не назавжди. Адже ви ще відвідаєте своє рідне місто і ми побачимось, чи не так?

ДАМА. Так, я приїду сюди ще раз, але не впевнена, що ми побачимось.

Чоловіки піднімають труну. Удова умертвленного вихоплюється з натовпу, кидається до труни і громко вопить.

УДОВА. Стривайте! Дайте мені попроситись з чоловіком! Я маю на це право!

ДАМА. *(Холодно.)* У тебе було на це достатньо часу, поки він був живий.

По знаку Дами чоловіки відтискують Удову, піднімають труну і покидають площу. Дама виступає за ними. Натовп розступається, даючи їм дорогу.

МЕР. *(Напівголосно, Лікарю.)* Лікаре, якого біса вона поминає цвинтар?

ЛІКАР. Не звертайте уваги, вона ж цокнута.

МЕР. Гірше, ніж цокнута. *(Посміхаючись, махає платком, прощаючись з Дамою. Вона продовжує свій шлях, не обертаючись.)*

ЛІКАР. Мерзотниця. Тепер, коли вона нас, нарешті покидає, можна називати речі своїми іменами.

МЕР. *(Продовжує посилати Дамі посмішки.)* Так, ця стерва немало над нами познушалась. Але тепер, слава богу, все позаду.

У повній тиші процесія з труною зникає з виду. Мер перериває довгу паузу.

Любі співгромадяни! Брати та сестри! Ми уболіваєм про смерть нашого дорогого співгромадянина і товариша, але треба дивитись не назад, а уперед. Довгі тижні і місяці над нашим містом висіли похмурі хмари, але тепер вони розвіялись. Лихо та відчай поступаються місцем радості і надії.

Гомін схвалення. Мер продовжує.

Ми одноголосно прийняли сьогодні нелегке рішення, що підтвердило нашу єдність та братерство. І ця згуртованість не залишилась без нагороди. Я маю честь заявити, що наша вельмиповажна гостя виконала свою обіцянку і вручила місту щедрий дар. *(Урочисто піднімає руку з чеком і розмахує ним, як прапором.)* Я тримаю в своїх руках чек на мільярд доларів.

Вибух ентузіазму.

Вгадуючи побажання наших громадян, мерія підготувала невелике свято з нагоди цієї події.

На майдані встановлені ларьки, де ви знайдете безкоштовну закуску і пиво. Всього буде удосталь, без обмеження. Для дітей відкриті каруселі та інші атракціони. Вечером нас чекає яскравий фейерверк. Місцевий оркестр буде грати усю ніч. Свято продовжиться і завтра. Так давайте забудемо все, що нас мучило, і будемо веселитись! Гулять так гулять!

Оплески. Оркестр виконує бравурну музику. Починаються танці. Городяни з бутербродами і кухлями пива в руках жваво коментують те, що діється.

АПТЕКАР. Значить, вона все-таки дала гроші.

1-й ГОРОДЯНИН. А ви думали, не дасть, чи що?

АПТЕКАР. Не знаю. Я вірив і не вірив. Мільярд! Таку цифру і уявити собі трудно. Цікаво, скільки дістанеться кожному?

1-й ГОРОДЯНИН. Дивлячись, як будуть ділити. Я так гадаю, по чверті мільйона, або щось наче цього.

АПТЕКАР. Непогано! І що ви збираєтесь робити з такими грошима?

1-й ГОРОДЯНИН. Відкрию своє підприємство. Я вже давно все гарно обдумав і розрахував. У всякому разі, повертатись на завод я не збираюсь.

АПТЕКАР. А я переобладнаю свою аптеку. По-перше, треба її розширити, замінити вітрину, найняти фармацевта і помічника.

Співбесідники відходять у бік, продовжуючи розмову. Їх місце займають дві жінки.

1-ша ГОРОДЯНКА. Поперше, я приодягнусь. Після того, як місто попало у цю історію, і мій чоловік збанкрутував, я не купила собі жодного плаття. Я вже не кажу про коштовності.

2-га ГОРОДЯНКА. А я хочу поїхати в Париж і там шикарно провести час. Або в Італію.

1-ша ГОРОДЯНКА. Одне другому не заважає. Можна спочатку приодягнутись, а потім вже погулять від душі у Парижі.

До жінок підходить ТРЕТЯ ГОРОДЯНКА.

- 3-тя ГОРОДЯНКА. Все-таки це не дуже красиво: улаштувати свято відразу ж після вбивства.
- 1-ша ГОРОДЯНКА. *(Холодно.)*. Не розумію, про що ви кажете.
- 3-тя ГОРОДЯНКА. Ви все чудово розумієте.
- 2-га ГОРОДЯНКА. Ніякого вбивства не було і не могло бути. Ми живемо у цивілізованому демократичному суспільстві.
- 3-тя ГОРОДЯНКА. І все-таки тільки що звідсіля винесли труну.
- 2-га ГОРОДЯНКА. Людина померла від паралічу серця. Це може статися з кожним.
- 3-тя ГОРОДЯНКА. І ось що ще інтересно: пиво, фейерверк, оркестр та інше були замовлені завчасно.
- Очевидь, цей, так би мовити, «параліч» був запланований.
- 1-ша ГОРОДЯНКА. Співпадіння. Збіг обставин.
- 3-тя ГОРОДЯНКА. Можливо. І ще по одному дивовижному збігу – «параліч» трапився якраз із тим, кого вимагала видати ця стара відьма.
- 1-ша ГОРОДЯНКА. Якщо ці збіги так бентежать вашу совість, ви можете відмовитись від своєї долі.
- 3-тя ГОРОДЯНКА. Відмовитись? На вашу користь і на користь подібних вам убивць? Ні, краще я оставлю гроші собі.
- 2-га ГОРОДЯНКА. Ви не дуже-то бросайтесь словами відносно убивць. По-моєму, ви голосували як усі.
- 3-тя ГОРОДЯНКА. Якби я проголосувала по-іншому, мене б розшматували. *(Відходять убик.)*.
- 2-ий ГОРОДЯНИН. *(З кухолем пива у руках.)*. Привіт, де ти пропадав? Сто років тебе не було видно.
- 3-ій ГОРОДЯНИН. Привіт. Скажи, що тут коїться? Всі збуджені, всі говорять про які-то мільйони та мільярди. Вмерла людина, але чомусь усі радіють. І хто була ця стара, перед якою плазував мер, та і всі інші?
- 2-ий ГОРОДЯНИН. Як, ти нічого не знаєш?
- 3-ій ГОРОДЯНИН. А що я маю знати?
- 2-ий ГОРОДЯНИН. Ти що – з Місяця звалився?
- 3-ій ГОРОДЯНИН. Можна казати, що так.
- 2-ий ГОРОДЯНИН. І довго ти був відсутній?
- 3-ій ГОРОДЯНИН. Майже рік.
- 2-ий ГОРОДЯНИН. Значить, ти не приймав участі у цьому голосуванні?
- 3-ій ГОРОДЯНИН. У якому голосуванні?
- 2-ий ГОРОДЯНИН. Тоді зрозуміло.
- 3-ій ГОРОДЯНИН. Тобі зрозуміло, а мені – ні. Розкажи толком, що тут діється.
- 2-ий ГОРОДЯНИН. Ти знаєш, ми є тим, що тепер називається моногород. У нас є тільки одне підприємство, на якому працювала половина населення. І ось, все почалось з того, що завод раптом остановився.
- 3-ій ГОРОДЯНИН. Чому?
- 2-ий ГОРОДЯНИН. Остановився, і все. Ліва нога хазяїна захотіла. А хто хазяїн – невідомо. Акціонерне товариство. Половину населення викинули на вулицю. Не стало грошей – нема на що купувати. Через те закрились крамниці, бари, кафе. Продавці, офіціанти, та інші теж загубили роботу, власники бізнесів разорились. Хтось скупив за безцінь ці крамниці і бізнеси. Місто вмерло.
- 3-ій ГОРОДЯНИН. А при чому тут ця дама, труна і свято?
- 2-ий ГОРОДЯНИН. Слухай далі. Тільки підожди, я візьму собі ще пива. Всі ці місяці я міг про пиво лише мріяти. *(Відходить до ближнього ларка і повертається звідти з новим кухолем пива.)*.
- 3-ій ГОРОДЯНИН. Ну?
- 2-ий ГОРОДЯНИН. Одного чудового дня звідкилась з'являється ця дама. З'ясувалось, що вона народилась у нашому місті і що сорок років тому її звабив і покинув один з наших

мешканців. З-за цього вона попала на панель, пройшла вогонь, воду і мідні труби, але кінець кінцем у решті решт стала мільярдершою. Виявилось, що вона і уявляється власницею заводу і взагалі усього міста. Отакий олігарх у юбці. І ось, вона заявила... А чого ти не п'єш пива? Бери, воно ж безкоштовне. Проте, скоро ми будемо пити пива, скільки забажаєм.

3-ій ГОРОДЯНИН. Біс з ним, з пивом. Що вона заявила?

2-ий ГОРОДЯНИН. Вона сказала ясно і чітко : вбийте мого кривдника, і я видам місту мільярд доларів.

3-ій ГОРОДЯНИН. Не може бути! Це огидно. Ми ж порядні люди, а не кілери. У нашій країні є право, закон, мораль, людяність в кінці кінців.

2-ий ГОРОДЯНИН. Ми теж їй так і відповіли... Ну а потім... Сам розумієш... Легко сказати – мільярд... До того ж, адже він її спокусив, хоч і сорок років тому, але за свою провину треба відповідати. А навіть якщо взагалі не спокусив... Мільярд – це мільярд!

3-ій ГОРОДЯНИН. Короче, ви його тільки що прикончили, порішили.

2-ий ГОРОДЯНИН. Він вмер від серцевого нападу.

3-ій ГОРОДЯНИН. Це мерзота, гидота.

2-ий ГОРОДЯНИН. Забудь романтизм і пий пиво. Не треба псувати нам свято.

Третій городянин, плюнувши, відходить убік. З'являється Перший городянин.

1-ий ГОРОДЯНИН. Цікаво, коли будуть ділити гроші?

2-ий ГОРОДЯНИН. Я чув, мер призначив загальні збори на післязавтра.

1-ий ГОРОДЯНИН. *(Радісно.)* Тепер почнеться інше життя – щасливе, світле.

2-ий ГОРОДЯНИН. *(Піднімаючи кухоль з пивом.)* Воно вже почалось. Давай вип'єм за життя!

Гримить і блискотить яскравий фейерверк. Свято, веселощі і танці - тривають.

У своєму кабінеті Мер проводить нараду з елітою міста. Присутні Полковник, Лікар, Священик, Вчитель.

МЕР. Панове, я запросив Вас, найбільш поважних і впливових особистостей нашого міста і членів ради, щоб у спокійних обставинах разом подумати, що робити з цим упавшим, як з неба, мільярдом.

ПОЛКОВНИК. Цікаво, заради чого вона нам його подарувала. Я почуваю з її сторони якусь каверзу, пастку, але не можу зрозуміти, у чім вона полягає. Одне мені ясно : ми проковтнули приманку і, боюсь, разом з гачком.

МЕР. Нічого, ми теж не ликом шиті. Отже, у кого який погляд?

ПОЛКОВНИК. А що тут обмірковувати? Поділіть – і все.

МЕР. На жаль, або на щастя, полковнику, питання не так ясне, як це може здаватись. По-перше, розподіл такої фантастичної суми – це дуже непроста процедура. Це вам не фіндіфлюшки на благоупорядженій лотереї. Необхідні затверджені списки, необхідні критерії, треба створити керуючий фонд, знадобляться бухгалтери, адвокати, нотаріуси.

ЛІКАР. Чи не набагато ви ускладнюєте завдання?

МЕР. Ні, пане лікарю. Боюсь, що я і сам не відчуваю ще всієї її складності. Окрім процедурних питань, я передбачаю ще проблеми морального плану. На містечко, яке животіло у бідності, раптом рине волна, ні, не волна – море доларів. Чи не перетвориться наше затишне спокійне провінціальне місто – у вертеп? Чи збережуть нуворіши душевну і розумову рівновагу? Наші мешканці завжди відзначались працьовитістю. Чи захочуть вони працювати тепер? Що взагалі нас чекає?

СВЯЩЕНИК. Я гадаю, що тісний союз церкви і школи є доказом достатньої гарантії високого морального духу наших громадян.

ВЧИТЕЛЬ. Я, як вчитель, можу тільки підтвердити слова преподобного пан-отця.

МЕР. Приємно це чути. І все ж, я не можу збутися від думки, що надлишок грошей у наших громадян може принести більше шкоди, ніж користі.

ПОЛКОВНИК. Скажіть прямо, мер, до чого ви гнете?

МЕР. Мені здається, що гроші краще не ділити між громадянами, а передати їх у розпорядження мерії, яка і розпорядиться їми на благо міста.

Ця новина справляє на учасників наради помітне враження.

ЛІКАР. Але, адже якщо мені не змінює пам'ять, ця стара ясно сказала : половину місту, а решту поділить між мешканцями.

МЕР. Так, може і сказала. Але хто це чув? Ця умова ніде не записана і не одержала юридичної сили. І що означає «поділить»? Як «поділить»?

СВЯЩЕНИК. Ви праві, питання не просте.

ПОЛКОВНИК. Я знаю наших городян. Вони не зможуть розумно розпорядитись одержаними грошима. Все проп'ють і розтринькають.

МЕР. У тому-то і справа. Я навмисно дав натовпу посвяткувати зайвий день, щоб ми тим часом змогли тут, у вузькому колі домовитись.

ЛІКАР. Домовитись я готовий. Але насамперед я хотів би почути конкретні деталі ваших пропозицій. Викладіть їх якомога ясніше.

МЕР. Будь ласка. Ми тут всі свої, і я буду цілком відвертим. Навіщо ділити гроші на всіх мешканців, серед яких є багато недостойних, коли їх можна розділити між чотирма або п'ятьма?

ВЧИТЕЛЬ. Але адже це буде супротив всіх правил.

МЕР. Гроші будуть передані не особисто нам, упаси боже, а місту. А потім рада міста, тобто ми з вами, затвердять їх розподіл. Вам, пане лікарю, на обладнання лікарні, вам, святий отче, на будівництво нової церкви, полковнику – на зміцнення сил правопорядку.

ВЧИТЕЛЬ. Коротко кажучи, ви пропонуєте розворувати гроші. Але цей номер не пройде. Як представник опозиції, я заявляю протест проти ваших махінацій і винесу свій протест на суд громадськості.

МЕР. Почекайте, пан вчитель, я ще не договорив. Зрозуміло, ви одержите у своє розпорядження деяку суму на розвиток освіти у нашому місті.

ВЧИТЕЛЬ. Ну, якщо мова іде про розвиток освіти, я, певна річ, знімаю свій протест. Але все-таки хотілось би почути, про яку конкретну суму іде мова.

МЕР. Я думаю, мільйона два-три вам буде достатньо.

ВЧИТЕЛЬ. Мало.

МЕР. Добре, хай буде п'ять.

ВЧИТЕЛЬ. Мало.

МЕР. П'ять мільйонів доларів вам замало? Тоді живіть і далі на вашу злиденну зарплатню.

ВЧИТЕЛЬ. Вам мільярд, а мені п'ять мільйонів? Ви смієтесь.

МЕР. А ви що хотіли? Опозиція завжди одержує менше, ніж коаліція. Якщо бути точним, опозиція взагалі нічого не одержує.

ВЧИТЕЛЬ. Я готовий перейти до коаліції.

МЕР. Занадто запізно. Треба було думати раніше.

ВЧИТЕЛЬ. Чому ви бажаєте захапати більше, ніж інші?

МЕР. Хоча б тому, що я мер.

ВЧИТЕЛЬ. Вам недовго зосталось їм бути.

МЕР. Хотів би я знати, чому.

ВЧИТЕЛЬ. Тому що наступним мером буду я.

МЕР. Ви? Я помираю від сміху.

ВЧИТЕЛЬ. Ви і раніше запускали лапу у міський бюджет.

МЕР. А ви – у бюджет своєї школи. Де гроші, які ми виділяли на ремонт класів і на спортивний майданчик? А?

ВЧИТЕЛЬ. Десять мільйонів !

МЕР. П'ять і ні гроша більше.

ВЧИТЕЛЬ. Я покидаю це зборище.

МЕР. Скатеркою дорога.

ВЧИТЕЛЬ. Ви ще про це пожалкуєте.

Вчитель виходить, хлопнувши дверима.

СВЯЩЕНИК. Не стоїло його відпускати.

ЛІКАР. Нічого, хай іде. Наша частка буде більше. До речі, як все-таки ми поділим мільярд?

МЕР. Я вважаю, буде справедливо, якщо мерія одерже сімсот мільйонів, а решту буде поділено між вами трьома.

ПОЛКОВНИК. Тобто, ми одержимо всього по сто мільйонів.

МЕР. Це немала сума.

ПОЛКОВНИК. Але вона у сім разів менше, ніж ваша доля. Я не згоден.

ЛІКАР. Я теж.

СВЯЩЕНИК. Панове, не треба гарячитись. Наразі для цього непідходящий час. Щоб уникнути незгоди, я пропоную поділити гроші між усіма нами нарівно.

ЛІКАР. Нарівно – це не значить справедливо. Наприклад, навіщо місту нова церква? І стара ще добра. А ось нову лікарню дійсно треба будувати. Це важливіше.

СВЯЩЕНИК. Світські справи не можуть бути важливіше божественних.

ЛІКАР. Абсолютно з вами згоден. Коли ви черговий раз попроситесь до мене на прийом, я припишу вам замість ліків читати «Отче Наш».

СВЯЩЕНИК. Мої парафіяни знають чудодійну силу молитви.

ЛІКАР. Проте, коли вони хворають, вони чогось віддають перевагу лікувати свою плоть не у церкві, а в лікарні.

СВЯЩЕНИК. Зате після вашого лікування мені доводиться відправляти похорон їм у церкві.

ЛІКАР. І за похоронну відправу вам платять.

СВЯЩЕНИК. Як і вам за лікування.

ЛІКАР. Замість церкви ви будете будувати власний особняк.

СВЯЩЕНИК. А ви, як тільки одержите гроші, збіжите, навіть не заклавши фундаменту лікарні.

ПОЛКОВНИК. Перестаньте! Ущухніть! Ми поділяємо шкіру невбитого ведмедя. Завтра загальні збори. Давайте спочатку відвоюємо для себе ці гроші, а потім почнемо їх ділити.

МЕР. Полковник правий. Він має рацію. Боротьба з чорнотою буде нелегкою.

СВЯЩЕНИК. Але з божою допомогою ми переможемо.

ПОЛКОВНИК. Не упевнений. Ви удаєте, як відреагують люди, коли визнають, що гроші, котрі вони так очікували, упливають з їхніх рук?

МЕР. Через те я і закликаю вас об'єднатись.

ПОЛКОВНИК. Політики завжди проголошують, що сила у єдності, але ніколи не можуть цього домогтись.

СВЯЩЕНИК. Але тепер у нас є висока мета. Спільні зусилля влади (*поклін у бік Мера*), освіченої еліти (*уклін у бік Лікаря*), силових структур (*уклін у бік Полковника*), і церкви (*скромний уклін*) допоможе нам заспокоїти населення і направити його темперамент у потрібне русло. Гроші будуть наші.

МЕР. Дякую, панове. Зустрінемося опісля зборів і продовжимо обміркування-обговорення.

Усі, крім мера, виходять. Мер визиває кнопкою дзвінка секретаршу. Вона з'являється у дверях.

До мене нікого не пускати.

СЕКРЕТАРША. Добре, пане мер.

Секретарша виходить. Мер, залишившись насамоті, починає репетирувати перед дзеркалом промову на передбачуваних зборах, що мають відбутись.

«Пані і панове, від хвилювання мені тяжко мовити» Ні, краще не так. «Друзі, я не можу стримати радісне хвилювання.» (*Робить перед дзеркалом декілька пристойних жестів і вибирає з них найкращий, на його погляд.*)

«Друзі, я не можу стримати радісне хвилювання. Довгоочікуваний день настав...»

У себе вдома Городянин (Ми будемо у подальшому заради зручності називати його СІМ'ЯНИН), його дружина, їхні син і дочка мріють про майбутнє світле життя.

СИН. Тато, а я теж одержу чверть мільйона?

СІМ'ЯНИН. Не знаю. Думаю, що ні.

СИН. Але я теж мешканець міста.

СІМ'ЯНИН. Скоріше за всього, гроші поділять тільки між дорослими.

СИН. Але ми з сестрою вже дорослі.

СІМ'ЯНИН. Вам ще немає вісімнадцяти.

СИН. Але ти мені купиш машину, як обіцяв?

СІМ'ЯНИН. Я тобі нічого не обіцяв. Краще думай не про машину, а про заняття у школі.

Вчителі на тебе скаржаться.

СИН. А навіщо вчитись, якщо у нас будуть гроші?

ДОЧКА. А я хочу золоті сережки і каблучку.

СІМ'ЯНИН. Мала ще золото носити.

ДОЧКА. У нас у класі всі дівчата давно з золотими серіжками.

ДРУЖИНА. Я віддам тобі свої.

ДОЧКА. А як же ти?

ДРУЖИНА. А собі я куплю діамантові. Тепер ми зможемо собі це дозволити. Я вже наглянула декілька розкішних вечірніх суконь і алмазний комплект: серіжки, каблучка, броша і намисто.

СІМ'ЯНИН. І скільки коштують всі ці дрібниці?

ДРУЖИНА. Не знаю. Мене це не хвилювало. І ще я побувала у гарних фірмених крамницях і вибрала ошатну білизну, косметику, парфуми, сумки, туфлі, капелюшки... Раніше я цього не помічала, тому що знала, що у нас все рівно немає на це грошей. А тепер у мене начебто відкрились очі. Виявляється, можна жити красиво. Але передовсім я, певна річ, брошу роботу.

СІМ'ЯНИН. Ти мабуть, гадасш, що чверть мільйона – це дуже багато. Я раніше теж так думав. Але у дійсності це дрібнота. Навряд чи хвате на те, щоб купити середньку квартиру. Так що на красиве життя не розраховуй. Ось як би як-небудь зробити, щоб одержати побільше...

ДРУЖИНА. Але на двох нам повинні видати півмільйона.

СІМ'ЯНИН. Все рівно цього замало. Я підрахував, мені потрібно мільйонів вісім. А краще – дванадцять. Я бажаю купити дім зі садиком і хоча трохи пожити задля свого задоволення. Мені здається, я цього заслужив.

ДРУЖИНА. А я, по-твоєму, не заслужила?

СІМ'ЯНИН. Поки що ми ще по вусі у боргах. Але навіть якщо ми отримаємо гроші, про діаманти і іншу нісенітницю не мрій.

ДРУЖИНА. Мої бажання ти, як завжди, вважаєш дурістю. Але я буду розпоряджатися своїм капіталом так, як я хочу, подобається тобі це, або ні.

СІМ'ЯНИН. По-перше, придержи язика. По-друге, ще невідомо, достанеться цей капітал тобі чи ні. Може бути, гроші будуть розподіляти з рахунку не на людину, а на главу сім'ї, родини.

ДРУЖИНА. Ти вважаєш себе главою сім'ї? Не сміши мене.

СИН. Папа, я хочу спортивне авто.

ДРУЖИНА. (Чоловікові.) Залиш свої диктаторські замашки. Тепер у мене будуть свої статки, достатки, і мені не треба буде випрошувати у тебе гроші на кожному булавку.

СІМ'ЯНИН. (Зціпивши зуби.) Діти, вам пора спати.

СИН. Але ти купиш мені машину?

СІМ'ЯНИН. Я куплю хороший ремінь, щоб шмагати тебе, коли будеш мені докучати.

СИН. (Ображено.) Коли я одержу свій мільйон, я не дам вам ані гроша.

СІМ'ЯНИН. Геть з очей ! Обидва. Спать ! Негайно.

Діти уходять. Сім'янин повертається до дружини.

Якщо ти знову будеш при дітях бовтати про мої диктаторські замашки і взагалі розпускати язика і затівать скандали, я тебе зітру на порох.

ДРУЖИНА. Я дуже злякалась. Візьму свої гроші і піду назовсім.

СІМ'ЯНИН. Подивимось, як це у тебе вийде.

Загальні збори жителів на майдані міста. Мер виголошує промову. На трибуні поруч з ним Священик, Лікар, Полковник.

МЕР. Дорогі друзі, брати, співгромадяни ! Я не можу стримати радісне хвилювання. Довгоочікуваний день настав. Ми зібралися тут, щоб вирішити, як використовувати кошти, принесені в дарунок місту нашою знаменитою славнозвісною землячкою. Власне кажучи, обговорювати довго тут нічого : рішення напрошується саме по собі і я упевнений, що воно буде підтримано одногolosно. Тим більше, що у нас немає інших варіантів. Гроші надані місту – цим сказано все. На жаль, через нестачу коштів та в силу відомих вам подій – бюджет міста знаходиться у стані повного банкрутства. Між тим, наша дарувальниця висловила побажання, щоб її рідне місто було упорядкованим і процвітаючим, і ми всі бажаємо того ж. Тому вона поставила умову, щоб усі гроші були передані місту в цілому, тобто у розпорядження мерії, і щоб вони були використані для оновлення систем водопроводу та каналізації, облаштування парків, приведення до порядку вулиць, будівництва шкіл та лікарень. На цьому я закінчую свій виступ, щоб ми могли приступити до голосування. Дякую за увагу.

Священик, Лікар, Вчитель і Полковник аплодують, але їхні кволі оплески швидко затихають, зустрічені загальним незадовільним мовчанням. Мер, відчувши недобре, знову бере слово.

Отже, я ставлю згадану пропозицію на голосування : хто за те, щоб передати гроші місту, прошу голосувати.

Руки піднімають, окрім Мера, тільки Священик, Лікар та Полковник. Мер, анітрохи не засоромившись, швидко продовжує.

Прийнято одногolosно. Порядок денний вичерпаний, збори закінчені.

ВЧИТЕЛЬ. Почекайте! Нічого не прийнято, і збори не закінчено! *(Проривається до трибуни і піднімається на неї.)* Що це за фокуси? *(Звертаючись до зібравшихся.)* Друзі, нас ошукують! У нас безсовісно хочуть відібрати наші гроші!

ЛКАР. Ніхто ні в кого нічого не відбирає. Ясно мовлено – гроші підуть місту, тобто всім нам.

Така воля дарувальниці. Вона сама це казала.

ВЧИТЕЛЬ. Коли вона це мовила? Кому? Де це написано?

АПТЕКАР. Навпроти, я сам чув, як вона сказала : половину – місту, половину розділить між жителями.

ВЧИТЕЛЬ. Саме так – розділить. Так давайте й розділим! І не половину, а все!

Бурхливе шалене схвалення. Натовп збуджений.

СВЯЩЕНИК. Але, панове, хіба ви не бажаєте, щоб будувались нові церкви, школи і лікарні, щоб розплановувались парки і покращувались дороги...

1-й ГОРОДЯНИН. *(Кричить з натовпу.)* Бажаємо! Але ви все рівно нічого не побудуєте!

2-й ГОРОДЯНИН. Все розкрадете!

1-ша ГОРОДЯНКА. Ми вас знаємо не перший день!

1-й ГОРОДЯНИН. Обіцяли ліквідувати пробки, а стало тільки гірше!

2-й ГОРОДЯНИН. Стоянок немає, машину приткнути ніде!

1-ша ГОРОДЯНКА. Зимом сніг не вбирають! Ходити неможливо!

2-га ГОРОДЯНКА. Крадіжники!

ДРУЖИНА СІМ'ЯНИНА. Хабарники!

МЕР. Панове, ваші обвинувачення недопустимі. Владу треба поважати, інакше зацарює анархія. Як законно вибраний мер, я заявляю...

Мера переривають крики і улюлюкання натовпу.

1-й ГОРОДЯНИН. А ти недовго будеш мером!

1-ша ГОРОДЯНКА. Ми тебе скинемо!

2-га ГОРОДЯНКА. Геть!

1-ша ГОРОДЯНКА. Ми всі у боргах, а ти намагаєшся нас обікрати!

2-й ГОРОДЯНИН. Чому ти не збудував лікарню раніше? Адже ми платим податки!

2-га ГОРОДЯНКА. У відставку!

ВЧИТЕЛЬ. *(З трибуни.)* Наша сила у єдності! Справедливості ми доб'ємось тільки разом!

НАТОВП. *(Дружно скандуючи.)* Разом, Разом!

ЛКАР. Панове, заспокойтесь!

ВЧИТЕЛЬ. *(Почуваючи себе лідером.)* Ставлю на голосування : хто за те, щоб всі гроші без залишку розділити між жителями порівну?

Всі, окрім мера і його соратників, піднімають руки. Вчитель погрожуючи звертається до мера.

А ви, пан мер? Не бажаєте бути разом з народом? Вам надоїло ваше крісло? Або ви очікуєте, щоб ми позбавили вашої долі?

Мер та його компаньйони піднімають руки. Вчитель зі задоволенням голосно оголошує:
Одноголосно!!

Майдан відповідає йому радісним ревом. Вчитель з торжеством дивиться на мера.

Ось тепер збори можна вважати закінченими!

1-ша ГОРОДЯНКА. Постривайте! У мене питання: а коли будуть роздавати гроші?

Майдан зацікавлено очікує відповіді.

ВЧИТЕЛЬ. Коли? *(Меру.)* Дійсно, коли будуть гроші?

МЕР. Дарувальниця сказала, що через сорок днів.

ВЧИТЕЛЬ. То чому так нескоро?

МЕР. Ні один банк у світі не здатний одержати та видати мільярд готівкою за тиждень і навіть за місяць.

ВЧИТЕЛЬ. Не страшно. Ми чекали довго, почекаємо ще трохи.

2-й ГОРОДЯНИН. А як будуть ділитися гроші – порівну на людину або - на родину (сім'ю)?

2-га ГОРОДЯНКА. У мене теж питання. Через два тижні, тобто ще до видачі грошей, я маю народити. Моя дитина буде мати право на свою долю чи ні?

ВЧИТЕЛЬ. При чому тут ваша дитина? Її поки що немає.

2-га ГОРОДЯНКА. Але я...

ВЧИТЕЛЬ. Все. Питання закрито.

3-тя ГОРОДЯНКА. А взагалі, дітям належить доля, чи ні? У мене, наприклад, дев'ять дітей.

ВЧИТЕЛЬ. І ви хочете одержати на всіх? А чи не дуже жирно?

3-тя ГОРОДЯНКА. Так у мене і родина велика.

3-й ГОРОДЯНИН. А дорослим усім дадуть гроші, чи ні?

ВЧИТЕЛЬ. *(Він не готовий до цих питань.)* Ну... Я вважаю, не всім. Певна річ, у першу чергу треба виключити зі списку усяких іноземців, іновірців, імігрантів, чорних та іншу наволоч. Тобто, я хотів сказати... Одним словом, у списку мають бути тільки справжні громадян нашого міста.

1-й ГОРОДЯНИН. А хто буде визначати, який громадянин – справжній, а який – ні?

ВЧИТЕЛЬ. Ну... Мені здається... Взагалі, як я вже казав, на підставі принципів добра, гуманності і справедливості.

2-га ГОРОДЯНКА. А конкретніше?

ВЧИТЕЛЬ. Я думаю... Напевно...

Мер швидко бере ініціативу у свої руки.

МЕР. Я пропоную встановити такі критерії для включення до списку : громадянин має бути старший вісімнадцяти років, бути внесений до виборчих списків, мати у місті нерухомість і платити міські податки.

Крики з натовпу : «Вірно!»

ВЧИТЕЛЬ. (З неохотою признає.) Розумно.

МЕР. І ще одна важлива умова : подарунок одержують тільки ті, хто його заслужив. Іншими словами ті, хто голосував з нами позавчора, коли ми прийняли тяжке, але необхідне рішення заради відновлення справедливості. Той же, хто був відсутній у місті або ухилився від голосування, ніяких прав на одержання грошей, природньо, мати не може.

2-й ГОРОДЯНИН. А відомо, хто голосував?

МЕР. Певна річ. День був занадто відповідальний. Усіх, хто прийшов на збори, зареєстрували у встановленому порядку. Існує перевірений і завірений список. У нім 969 людей. Це замало примірно у чотири рази, ніж загальна кількість жителів. Відповідно і частка кожного, який є у списку, збільшується у стільки ж разів і становить на сьогодні – один мільйон тридцять дві тисячі доларів. У день роздавання грошей кожен член списку повинен особово прийти і розписатись у одержанні.

1-й ГОРОДЯНИН. Мільйон?!

МЕР. І тридцять дві тисячі.

Схвальний потужний гомін.

1-ша ГОРОДЯНКА. Браво!

МЕР. Як бачите, ваш мер не такий вже й поганий.

ВЧИТЕЛЬ. Тоді давайте затвердим цей список.

3-й ГОРОДЯНИН. Минуточку! Виходить, якщо я був у від'їзді і не приймав участі у тих зборах, я не одержу ані гроша?

МЕР. Виходить, що так.

3-й ГОРОДЯНИН. Але це ж не справедливо! Я такий же мешканець міста, як і всі!

МЕР. Усе рішатимуть збори. Хто за пропонувані мною умови, прошу голосувати.

Ліс рук.

Одноголосно. Поздоровляю. Тепер нам остається тільки очікувати гроші.

3-й ГОРОДЯНИН. Не одноголосно. Я був проти.

1-ша ГОРОДЯНКА. Ваш голос взагалі не береться до уваги.

3-й ГОРОДЯНИН. А може бути, частину грошей все-таки виділить, наприклад, на відновлення і пуск заводу?

1-й ГОРОДЯНИН. Задля чого нам завод?

3-й ГОРОДЯНИН. Щоб були робочі місця.

2-й ГОРОДЯНИН. А навіщо працювати, якщо у кожного з нас буде мільйон?

3-й ГОРОДЯНИН. Адже хтось же має працювати, інакше місто помре.

1-ша ГОРОДЯНКА. От і працюйте, якщо вам так жадається.

ПОЛКОВНИК. Кончайте базар. Ми проголосували, рішення прийнято, і нічого більше обговорювати.

УДОВА. Пане мер, надіюсь мій бідолашний чоловік буде уведений до списку?

МЕР. Ваш покійний чоловік? На якій підставі?

УДОВА. Він теж приймав участь у тому голосуванні. І, розуміючи свою провину, проголосував разом з усіма. Так що він має право на свою долю.

МЕР. Видимо, від горя у вас помутилося в голові. Адже місто постраждало якраз через вашого чоловіка, а ви розповідаєте про якусь його долю.

УДОВА. Якраз завдяки моєму чоловіку місто одержало мільярд.

СВЯЩЕНИК. Добродійка, пані, ваш чоловік знаходиться уже у іншому, горньому миру. Йому тепер не потрібні мільйони.

УДОВА. Але вони потрібні мені і моїй бідолашній дочці, яка залишилась без батька.

ВЧИТЕЛЬ. Не спекулюйте своїм нещастям. Ми тільки що зараз постановили : гроші розділяються між жителями, а не між покійниками-небіжчиками. Розумієте? Житель – це той, хто живе, а не той, хто покоїться.

ЛІКАР. Окрім того, це сприяє небезпечному прецеденту. Гроші будуть видавати через сорок днів. Чимало хто помре за цей час. Так що ж, усім їхнім наслідникам роздавати мільйони? Вони-то чим заслужували?

ГОЛОС З НАТОВПУ. Вірно. Вмер – значить його долю ділим між усіма.

ПОЛКОВНИК. Я пропоную зборам схвалити таке рішення : у остаточному кінцевому списку не повинно бути ніяких покійників та спадкоємців. Якщо хто-небудь, не приведи гоподи, віддасть богу душу до дня виплати, або від'їздить з міста, його доля розподілиться між залишеними. Гроші мають одержувати тільки живі, а не примари та привиди.

Гомін схвалення.

МЕР. Хто за цю пропозицію, прошу голосувати.

Усі, окрім Удови, піднімають руки

УДОВА. Я проти.

МЕР. Дуже добре. Так і запишемо: Дев'ятьсот шістьдесят вісім проти одного. Ми живемо у демократичному суспільстві і поважаємо право меншинства мати свою думку, погляд. Збори закриті.

ДОЧКА УДОВИ. Зачекайте, постійте!

МЕР. Що ще?

ДОЧКА УДОВИ. Я хочу зробити заяву.

ЛІКАР. Яку ще заяву?

ДОЧКА УДОВИ. Мама тут домагалася про гроші за батька... Але я... Я відмовляюсь від своєї долі у цих грязних грошах.

УДОВА. Замовкни!

2-й ГРОМОДЯНИН. Відмовляєшся від мільйона? Ти не при своєму розумі, збожеволіла.

ВЧИТЕЛЬ. Але чого?

ДОЧКА УДОВИ. Ці гроші відгонюють кров'ю. Від цих грошей тхне кров'ю. Я не хочу торкатися їх.

Натовп замовкає. Пауза.

ВЧИТЕЛЬ. Хіба ти не знаєш, що гроші не пахнуть? І вони не бувають брудними або чистими. Грязними бувають тільки люди.

ДОЧКА УДОВИ. І гроші теж, якщо зароблені грязними людьми і грязним способом.

ПОЛКОВНИК. Дівчино, вибирай висловлювання.

ДОЧКА УДОВИ. Мені соромно було усіх вас слухати. Ви обговорювали тільки одне: як розділити гроші. Нікому не прийшло в голову пропонувати від них відмовитись.

МЕР. По-моєму, ти взагалі не маєш права на свою долю.

ДОЧКА УДОВИ. Маю.

МЕР. Хіба тобі вже є вісімнадцять?

ДОЧКА УДОВИ. Так. Виповнилось якраз за день до тих зборів.

МЕР. Не хочеш – як хочеш. Але зважай: передумати буде вже неможливо. Тому я ще раз питаю: ти відмовляєшся від своєї долі?

ДОЧКА УДОВИ. Так. По вашим критеріям гроші одержують тільки ті, хто прийняв участь у вбивстві. Мені соромно належати до їх середовища.

МЕР. Ну що ж, принеси письмову заяву, і я викреслю тебе зі списку.

ВЧИТЕЛЬ. Відмовляється, і дуже добре. У такому разі, доля кожного з нас збільшиться на одну тисячу шістьдесят шість доларів.

1-й ГОРОДЯНИН. *(Він вражений.)* Так забагато? Список зменшився усього на одну людину, а додаток склав більше тисячі?

ВЧИТЕЛЬ. А що тут дивовижного? Проста арифметика.

2-га ГОРОДЯНКА. Зразу видно – вчитель. Підрахував моментально.

УДОВА. Пане мер, не слухайте цю дівчисько! Вона сама не знає, що говорить. Я вдома їй все розтолкую, і вона одумається.

МЕР. Розбирайтесь зі своєю дочкою самі. Поки вона не принесе заяву, вона залишається у списку.

Ну, все. За допомогою відкритої свободної дискусії ми вирішили сьогодні непрості питання і цим ще раз продемонстрували нашу єдність. Збори закриті. До побачення, дорогі друзі!
Поки мер розбирався з городянами, Полковник збоку неголосно розмовляв з Лікарем і Священиком.

ПОЛКОВНИК. Я упевнений, що мер тишком-нишком уведе до списку своїх друзів та усяких там племінників.

СВЯЩЕНИК. Бог цього не допустить.

ПОЛКОВНИК. Іншими словами, ви за цим прослідкуєте?

СВЯЩЕНИК. У міру своїх слабких сил.

ЛІКАР. Нам троїм цей список потрібно буде перевірити і підкоррегувати.

ПОЛКОВНИК. Оскільки мер тепер ледве держиться, треба потихеньку брати правління у наші руки.

ЛІКАР. Ну, він ще не скинутий.

ПОЛКОВНИК. Але висить на волосині.

СВЯЩЕНИК. І він хитрий.

ПОЛКОВНИК. Ми теж не простачки.

Всі розходяться. На майдані остаються тільки мер і його компаньони.

МЕР. Що ж ви мене кинули одного перед цією зграєю? Я боровся з ними один, а ви боягузливо мовчали.

ЛІКАР. Якби ми підтримали вашу пропозицію, вони б нас рошматували на куски.

ПОЛКОВНИК. Я вас попереджував: не роздратовуйте натовп. Ми цілком могли розраховувати на половину суми, і місто було б цим задоволено, але вам забажалось одержати усе. Внаслідок ми все утратили, а ви до того ж ледве не позбулися свого крісла.

МЕР. Що ж тепер?

ПОЛКОВНИК. Нічого. Тепер, я гадаю, кожний буде сам за себе. Моє шанування. *(Уходить.)*

МЕР. *(Лікарю і Священику.)* Пішов, і бог з ним. Обійдемося без нього. Давайте обговорим, що нам потрібно робити у новій ситуації.

ЛІКАР. На жаль, я дуже кваплюсь.

СВЯЩЕНИК. Мене теж очікують справи.

Лікар і Священик уходять.

МЕР. *(Оставшись насамоті.)* Ну що ж за себе, так за себе.

Ніч. Темний провулок. Хтось з рушницею в руках ховається у відлюдному місці. З'являється перехожий. Незнайомець прицілюється і стріляє. Перехожий падає. Зловмисник хоче заховатись, але його зупиняють двоє - Сім'янин і його товариш, випадково опинившись у цей час у провулку. Зав'язується боротьба. Злочинець намагається вистрелити у Сім'янина, але спільник збиває його з ніг.

СІМ'ЯНИН. Дякую, дружище, ти мене урятував. Вік пам'ятатиму.

ДРУГ. Не варто подяки. *(Посвітивши ліхтариком.)* Ба, та це ж Вчитель!

СІМ'ЯНИН. *(Піднімає рушницю і бере її навперейми.)* Пан Вчитель, що тут трапилось?

ВЧИТЕЛЬ. Вам яка справа?

ДРУГ. Відповідайте, коли вас питають.

ВЧИТЕЛЬ. Вибачайте, я поспішаю. *(Хоче утекти.)*

СІМ'ЯНИН. *(Направляючи дуло на Вчителя.)* Не рухатись. Чому у вас в руках була рушниця?

ВЧИТЕЛЬ. Стріляв ворон.

ДРУГ. Ніччю?

ВЧИТЕЛЬ. То чому ні?

ДРУГ. Цілились у ворону, а вбили людину.

ВЧИТЕЛЬ. Не розумію, про що ви розмовляєте.

СІМ'ЯНИН. Ми мовимо про вбитого, який лежить перед вами на бруківці.

ВЧИТЕЛЬ. Дійсно, лежить. Отже, при поганому освітленні я кепсько розглядів ціль.

ДРУГ. І сплутали людину з вороною.

ВЧИТЕЛЬ. Так, признаю, вийшла невелика помилка.

СІМ'ЯНИН. Про неї ви і розкажете владі.

ВЧИТЕЛЬ. Ну, добре, якщо вже так повернулась справа, я все поясню, а далі вже рішайте, доносити на мене, чи ні. Я усунув його навмисно.

СІМ'ЯНИН. І вам не соромно признаватись у цім жахливому вчинку? Чи не ви так красиво розмовляли на майдані про гуманність, справедливість та єдність?

ВЧИТЕЛЬ. Говорив, і готовий зараз про це повторити. Міркуйте самі: після цього пострілу наша доля у мільярді збільшилась *(Виймає з кармана калькулятор і швидко робить розрахунок.)* на одну тисячу шістьдесят вісім доларів. Замічайте, я говорю не «моя доля» а «наша». Стріляв я один, а надбавку одержать усі. І ви у тому числі. Хіба це не гуманно?

Городяни переглядаються. Почуваний доказ справив на них враження.

ДРУГ. Щось у цьому є.

ВЧИТЕЛЬ. Візьміть ще у розрахунок, що з кожним небіжчиком надбавка зростає, причому, все помітніше і помітніше. Наступний постріл принесе кожному з вас вже *(натискує кнопки калькулятора)* по одній тисячі сімдесят одному долару. І так далі.

СІМ'ЯНИН. А вам не шкода цього нещасного?

ВЧИТЕЛЬ. У нашому місті, як і у всякому іншому, є множина негідних, нікчемних людишків, усяких падлюк і мерзотників, не вартих ломаного гроша. Таким був, наприклад, цей небіжчик, котрий, до речі, випадково виявився моїм конкурентом по роботі. Якщо позбавитись від таких людей, мир не стане гірше, повірте мені. Навпаки, наш обов'язок – скорочувати їх кількість. І не з-за грошей, ні – з гуманних міркувань.

СІМ'ЯНИН. Логічно.

ВЧИТЕЛЬ. Ну, так що, ви все ще жадаєте передати мене владі?

СІМ'ЯНИН. Ні, ви нас переконали. Тому ми вчинемо інакше. *(Стріляє у Вчителя. Той падає.)*

ДРУГ. *(Злякано.)* Ти що?

СІМ'ЯНИН. Нічого. А до чого було з ним церемонитися? Базікало, ляпатун і вбивця. Ніч темна, свідків немає. А по зайвій тисячі доларів, рахуй, у нас з тобою у кишені.

ДРУГ. А ти не боїшся, що я повідомлю?

СІМ'ЯНИН. Ні, не боюсь.

Сім'янин піднімає рушницю і цілиться у товариша. Той кидається бігти. Сім'янин стріляє йому навздогін. Тиша. Сім'янин виймає з руки лежачого Вчителя калькулятор. Три тисячі двісті п'ять доларів за яких-ось кілька минут. Нічогенько.

Пізній вечір. Сім'янин повертається додому. Його зустрічає Дружина. Сім'янин ставить рушницю до стіни і сідає до столу.

ДРУЖИНА. Ну, як на цей раз? Вдало? Влучно? Щасливо?

СІМ'ЯНИН. Усе гаразд. Зробив ще дві вісімсот.

ДРУЖИНА. Це вже скільки всього? Сім тисяч?

СІМ'ЯНИН. Дев'ять. Щоправда, сьогодні і в мене стріляли.

ДРУЖИНА. Будь обережніше. Зголоднів?

СІМ'ЯНИН. Замерз. Від гарячого чайку не відмовився би.

ДРУЖИНА. Сідай. *(Подає чай.)*

СІМ'ЯНИН. Вчора я прорахував на комп'ютері, як буде збільшуватись наша доля у міру того, як буде скорочуватись список.

ДРУЖИНА. А що тут рахувати? Удвічі короче список – удвічі більше частка. Утрое короче – у три рази більше. І так далі.

СІМ'ЯНИН. Це зрозуміло. Цікавіше інше – наскільки буде збільшуватись частка з убутком однієї людини. Хочеш подивитись таблицю?

ДРУЖИНА. Я не люблю таблиць. Це нудно.

СІМ'ЯНИН. Тоді я просто назову всього декілька цифр і, запевняю, тобі нудно не буде.

ДРУЖИНА. Так-так? Ну?

СІМ'ЯНИН. На разі з кожним черговим небіжчиком ми заробляємо вже приблизно півтори тисячі на кожному.

ДРУЖИНА. Не так вже й багато. З-за цього ризикувати не варто.

СІМ'ЯНИН. Слухай далі. Зате коли список буде удвічі короче, тобто чотириста вісімдесят чотири людини, то скорочення на одиницю дасть уже чотири тисячі двісті сімдесят вісім доларів.

ДРУЖИНА. Ого!

СІМ'ЯНИН. Але і це дріб'язки. При списку у сто людей черговий нещасний випадок дасть збільшення у цілих сто тисяч! Навіть більше!

ДРУЖИНА. Сто тисяч?!

СІМ'ЯНИН. А якби у списку залишилось тридцять людей, то кожний постріл приносив би нам на двоїх – два мільйона триста тисяч!

ДРУЖИНА. Два мільйона триста тисяч! У голові паморочиться. *(Сідає.)* Навіщо ти займаєшся пустими розрахунками? Адже список не може скоротитись до тридцяти людей.

СІМ'ЯНИН. А чого би і не помріяти? Ти тільки уяви : один постріл – і відразу додаток два мільйона триста тисяч! Два мільйона триста тисяч!

ДРУЖИНА. *(Зачарована.)* Два мільйона триста тисяч!... За одну секунду... Дух захоплює.

СІМ'ЯНИН. При цьому наша доля на двоїх буде шістьдесят дев'ять мільйонів доларів!

ДРУЖИНА. Не називай мені такі цифри, я опритомнію.

СІМ'ЯНИН. Прикро тільки, що з кожним новим пострілом збільшується не тільки наша частка, але і частка усіх інших. Силкуємось ми, а користь одержують усі. Це несправедливо.

ДРУЖИНА. Що ж робити – праця чесних людей ніколи не винагороджується належно, достойно. Так вже упорядкований мир. Працюють одні, а користь одержують інші. Нам нічого не залишається, як з цим скоритися.

СІМ'ЯНИН. І все рівно прикро.

ДРУЖИНА. Цікаво, що буде далі?

Дія друга.

Удова і її дочка вечеряють у себе вдома. Удова їсть з апетитом. Дочка не доторкається до їжі.

УДОВА. Треба мовити, справи у магазині ідуть якнайкраще. Я продала майже всі рушніці і капкани. Просто дивовижно : стільки часу їх ніхто не купував, а на разі беруть нарзхвват.

А набої, ті давно скінчились. Прийшлося заказати нову партію. Дякую і полковнику.

ДОЧКА. *(З млявою байдужістю.)* А при чому тут полковник?

УДОВА. Він дає тепер ліцензії на купівлю зброї усім, хто ни попросить, безо усяких формальностей. Їж м'ясо, ми тепер можемо собі це дозволити. Щоправда, між нами, я продаю гвинтівки і пістолети і без ліцензії.

ДОЧКА. А закон?

УДОВА. Хто у нас його дотримується? Знаєш, скільки я уторгувала за останній тиждень?

ДОЧКА. Мене твоя комерція мало цікавить.

УДОВА. На жаль. А тим часом, могла б мені допомогти. Гадаєш, жінці легко одній удержувати великий мисливський магазин?

ДОЧКА. Тому ти і почала вже шукати собі чоловіка?

УДОВА. Я бачу, ти знову не в гуморі.

ДОЧКА. Зато ти світишся щастям за двоїх. *(Відсовує від себе тарілку.)*

УДОВА. Чому ти знову не їси?

ДОЧКА. Тому що не хочу.

УДОВА. І знов у тебе заплакане зареване обличчя.

ДОЧКА. Я просто подумала, згадала, що тато зовсім недавно сидів з нами за цим столом, а тепер...

(Витирає сльози.)

УДОВА. Чого це «зовсім недавно»? ...Вже давно. Цілих чотири тижня.

ДОЧКА. Тринадцять днів.

УДОВА. Гаразд, тринадцять днів, різниця невелика. Тата, певна річ, дуже шкода, але якщо вже так трапилось, нам, залишившимся, треба жити і радіти життю.

ДОЧКА. Теж саме говорить твій новий жених.

УДОВА. Що за дурниці? Який ще жених?

ДОЧКА. Той самий, котрий сам не попав у список і хоче поправити справу, оженившись на твоїх майбутніх мільйонах.

УДОВА. Як ти смієш так розмовляти з матір'ю!

ДОЧКА. Невже ти думаєш, що він упадає за тобою, а не за твоїми грошима і твоїм магазином?

УДОВА. Замовкни!

ДОЧКА. Він же впевнений, що ми з тобою одержим дві частки, тому і розточує ніжності. Ось побачиш, як він охолоне, коли визнає, що його очікує тільки одна частка і ти у додаток.

УДОВА. Чому одна? Нас же двоє. Ти ж мені обіцяла.

ДОЧКА. Я нічого не обіцяла. Невже тобі не соромно буде одержувати гроші за смерть батька?

УДОВА. Саме ми і маємо одержати. Якщо вже місто його вбило, так хай воно нам за це і платить. І не докорами сумління – у них сорому немає – а готівкою. Вони ж і разбогатіли завдяки йому.

ДОЧКА. Я не бажаю цієї платні.

УДОВА. Але чому?

ДОЧКА. Якщо я прийму її, то буду така ж, як вони. Тільки гірше.

УДОВА. Якщо вже ти така шляхетна, то візьми ці гроші і віддай мені. Це краще, ніж відмовитись від них на користь його убійників. Легко сказати – півтора мільйона!

ДОЧКА. Чого півтора? Мільйон.

УДОВА. Тепер вже півтора. У списку тепер тільки шістьсот з чім-то людей.

ДОЧКА. Чому? А втім, мене це не бентежить. Гроші я не візьму.

УДОВА. Адже ти обіцяла мені подумати.

ДОЧКА. Я вже подумала.

УДОВА. Ні, ти не думала. А поміркувати не завадило б і, передусім, про себе. Тобі вісімнадцять років. Скоро заміж. Але хто тебе візьме без грошей? У всіх будуть мільйони, а у тебе – шиш з маслом. Будеш потім лікті кусати.

ДОЧКА. Я не хочу, щоб мене полюбили за гроші. Батько колись оженився на тобі заради твого магазину і був все життя нещасний. Хай мене візьмуть такою, як я є.

УДОВА. А що у тебе є? Нічого. Хіба що тільки те, що між ніг, так це є у кожної. Цей товар тепер коштує недорого.

ДОЧКА. *(Встаючи з-за столу.)* Все. З мене достатньо!

УДОВА. Спробуй тільки віднести меру заяву!

ДОЧКА. А я вже віднесла.

УДОВА. Брешеш.

ДОЧКА. Ні, правда.

Вражена мати спочатку не знаходить слів, а потім несамовито накидається на дочку.

УДОВА. Мерзотниця, чому мене не спитала? Егоїстка! Чистюля! Ти ненавидиш мене! Забирайся геть з мого дому!

ДОЧКА. Поки ти надіялась на мій мільйон, ти мене не гонила, а тепер я стала тобі не потрібна.

УДОВА. Я сьогодні ж вишпурлю твої речі на вулицю!

ДОЧКА. Не трудись. Я піду сама. І з дому, і з міста.

Квартира Аптекаря. Аптекар приймає Лікаря, який прийшов до нього в гості.

АПТЕКАР. *(Життєрадісно і привітливо.)* Який гість! Добрий день, лікарю! Проходьте, прошу вас! Сідайте!

ЛІКАР. Дякую.

АПТЕКАР. *(Ставить на стол пляшку і чарки.)* Капельку лікерчику?

ЛІКАР. Не варто турбуватись. Я ненадовго.

АПТЕКАР. Але часу випити чарочку-другу у вас, певна річ, знайдеться. Лікарі і аптекарі мають дружити, чи не так?

ЛІКАР. *(Взявши пусту чарку, уважно розглядає її на світло.)* Цілковито з вами згідний. Тому я і тут.

Окрім того, пора зробити вам очередной укол. Адже ми не закінчили з вами курс лікування.

АПТЕКАР. Я пам'ятаю, пам'ятаю. Дякую за увагу.

ЛІКАР. Нізачо. Це моя праця. Я, власне, крім укола, до вас ще ось з якого приводу. Ви чули, звичайно, про недавнє лихо?

АПТЕКАР. Що, власне, ви маєте на увазі?

ЛІКАР. Померла велика родина з семи дорослих і чотирьох дітей. Дідусь, дві бабусі, батьки, двоє дорослих синів і декілька онуків.

АПТЕКАР. Що ви кажете! Як же це трапилось?

ЛІКАР. У своєму офіційному висновку я зазначив причиною смерті – задушення від чадного газу.

АПТЕКАР. Я так і думав. Кажуть, вони улюбляли топити камін.

ЛІКАР. На жаль, цей інцидент міг мати неприємні наслідки і для мене.

АПТЕКАР. *(Здивовано.)* Яким чином?

ЛІКАР. Я з'ясував, що вони приймали суміш вітамінів у порошку, яку було приготовлено вами по моєму рецепту.

АПТЕКАР. Цілком можливо.

ЛІКАР. Насправді ви дали їм замість вітамінів - миш'як, арсен. Як це розуміти?

АПТЕКАР. Е-е... Дійсно, як це розуміти? Гм... На разі я все поясню, але поки давайте вип'ємо все-таки по чарочці.

ЛІКАР. Дякую. Після вас.

Аптекар п'є, лікар, понюхавши вино і спробувавши його на смак, теж обережно відпиває чверть чарки.

АПТЕКАР. «Як це розуміти»... А чого, власне, ви не розумієте?

ЛІКАР. Дітей-то навіщо? Вони ж не перебували у списку.

АПТЕКАР. А що я міг зробити? Я казав мамулі, що дітям давати їх не можна, але вона виявила надмірну турботу. На жаль, культура приймання ліків знаходиться у нас ще на дуже низькому рівні. Шкода, звичайно, що так скоїлось. З іншого боку, нових дітей зробити легко, а от зробити мільйони доларів дуже непросто.

ЛІКАР. Ви впевнений, що я готовий зам'яти цей інцидент?

АПТЕКАР. Чому ні? Кінець кінцем, скорочення числа мешканців міста вигідно і вам теж.

ЛІКАР. Я вам вдячний, але у майбутньому намагайтесь не уплутувати мене у ці експерименти.

АПТЕКАР. Я вам теж хочу дещо розповісти. Прийшла до мене в аптеку сусідка, поскаржилась, що у чоловіка рідкі виділення і блювота, попрохала ліки.

ЛІКАР. І ви дали їй миш'як?

АПТЕКАР. Бережи боже. Я пішов глянути, що коїться з чоловіком, і з першого погляду зрозумів, що у нього холера.

ЛІКАР. Ви не помилились?

АПТЕКАР. Я не лікар, а всього лиш фармацевт, але все-таки кой-що розумію у медицині. Холера.

ЛІКАР. У нас не було холери більше ста років. Де він міг її підчепити?

АПТЕКАР. Уяви не маю. І цей випадок не єдиний. Схоже, що починається епідемія. До речі, жінка казала, що ви робили її чоловікові якусь ін'єкцію.

ЛІКАР. Дякую, що попередили.

АПТЕКАР. Не варто подяки. Ми ж з вами колеги. Так, забув сказати: жінка теж вмерла. Заразилась від чоловіка. І, до речі, діти теж. Як говориться, ліс рубають – тріски летять. Але я не став піднімати зайвого гаміру, щоб не лякати народ. І не питаю «А дітей-то навіщо?» Як і ви, я готовий зам'яти цю справу.

ЛІКАР. Розумно.

АПТЕКАР. Я думаю, ми зрозуміли один одного.

ЛІКАР. Як завжди. Кінець кінцем, у нас загальні інтереси. *(Відкриває свій саквояж.)* Ну, а тепер, дорогий друг, зробим вам чередний укол.

АПТЕКАР. Дякую вам, дорогий друже, але у цьому немає ніякої необхідності. Я почуваю себе чудово.

ЛІКАР. Як забажаєте. Тоді я піду.

АПТЕКАР. Чарочку на доріженьку?

ЛІКАР. Дякую, я не страждаю авітамінозом.

Вулиця міста. Вікна домів розкриті. На вуличній лаві, точніше на її спинці, сидять підлітки (це можуть бути Син і Дочка Сім'янина) з пляшками пива у руках. На сидіння поставлений приймач, з якого ізригається гуркотяща музика. У однім з вікон з'являється жінка.

ЖІНКА. Хлопці, а чи не можна потихіше?

Діти не реагують. З іншого вікна виглядає Городянин.

ГОРОДЯНИН. Ей, ви! Якщо цей грім не припиниться, я спущуся і розіб'ю до бісової матері ваш приймач!

Парубок робить звук ще голосніше. На вулиці з'являється Священик. Проходячи мимо парубків, він зупиняється.

СВЯЩЕНИК. Молоді люди, послушайте, що я скажу. Бог на разі дивиться на вас і не схвалює вашу поведінку. *Городяни спостерігають з вікон за тим, що відбувається.*

ПІДЛІТОК. А ми нічого такого не робимо.

СВЯЩЕНИК. Ось у тім-то і біда, що ви нічого не робите. Байдикуєте, ледарюєте, сидите у бридкій, потворній позі, брудніте ногами лавку, п'єте алкогольні напої, заважаєте людям відпочивати. Вам не соромно?

ДІВЧИНА. *(Холоднокровно.)* Нам дуже соромно.

При цьому підлітки не міняють позу і не збавляють звук.

СВЯЩЕНИК. Адже бог все бачить.

ДІВЧИНА. Отже виходить, значить він бачить і то, як ви на сповіді лапаєте дівчат.

СВЯЩЕНИК. Тьфу, ганьбітники бога! *(Повертається, щоб продовжити свій путь.)*

ПІДЛІТОК. *(Дівчині.)* Ну що, може його? Адже батько просив хоча би по одному за день.

ДІВЧИНА. А нічого, що він священик?

ПІДЛІТОК. А ти віриш у бога, чи що?

ДІВЧИНА. Вірю трішечки. А ти?

ПІДЛІТОК. Я теж. Але він же не бог. Давай, не дрейфуй. Батько обіцяв нам за кожного чоловіка по тисячі.

Хлопці зі спритністю мавп плигають з лавки і завдають Священику ззаду потужні удари пляшками по голові. Священик падає. Городяни, які спостерігали зверху за тим, що діється, обережно закривають вікна і завішують фіранками. Діти зникають, уволочивши за собою тіло.

Мер розмовляє у себе у кабінеті з Полковником.

- МЕР. Ви не вважаєте, полковнику, що у нашому місті коїться щось ненормальне? Сьогодні ніччю знову чулись постріли. Я сам наткнувся утром на труп.
- ПОЛКОВНИК. *(Зітхаючи і розводячи руками.)* Імовірно, самогубство.
- МЕР. Я би мовив, масове самогубство і вельми надто дуже оригінальне. Стріляють, в основному, собі у спину.
- ПОЛКОВНИК. Що робити, виявляється нервова напруга останніх місяців, коли наше місто було у тяжкій кризі.
- МЕР. З дахів майже кожен день комусь на голову падає цеглина, або що у цьому вигляді. Людей знаходять просто на вулиці з проломленими черепами.
- ПОЛКОВНИК. Дрібне хуліганство.
- МЕР. Там і сям вибухають саморобні бомби.
- ПОЛКОВНИК. Дитячі пустощі, жарти, ігри у війну. Батьки погано наглядають за дітьми.
- МЕР. А вони не підмовляють їх навмисно?
- ПОЛКОВНИК. Невже ви можете припускати таку жахливу думку?
- МЕР. Звідкіля береться вибухівка?
- ПОЛКОВНИК. Наш завод виробляв аміачну селітру. На сховищах її залишилось ще десятки тон.
- МЕР. Але селітра – це добриво.
- ПОЛКОВНИК. І вибухівка теж.
- МЕР. Треба поставити туди охорону.
- ПОЛКОВНИК. Я вже зробив це.
- МЕР. Кожен другий підліток розгулює з ножом.
- ПОЛКОВНИК. Решта з кастетами або пляшками. На жаль, це не заборонено законом.
- МЕР. Здорові, дужі люди раптом хворіють і за годину вмирають.
- ПОЛКОВНИК. Усі під богом ходимо.
- МЕР. Ходять чутки про епідемію.
- ПОЛКОВНИК. Лікар приймає необхідні заходи.
- МЕР. Машини наїжджають на перехожих і зникають.
- ПОЛКОВНИК. Не всі перехожі переходять вулицю у належних місцях.
- МЕР. У місті з'явилися банди.
- ПОЛКОВНИК. Не зовсім так. Щоправда, є групи незадовільних, в котрі входять городяни, які не потрапили до списку, але я держу їх під наглядом.
- МЕР. Частина будинків вже порожніє, і там хазяйнують мародери.
- ПОЛКОВНИК. Візьмем ці будинки під охорону.
- МЕР. Бізнес марніє.
- ПОЛКОВНИК. Я б так не казав. Мисливський магазин удови – процвітає, фірми з продажу сталених дверей і засобів сигналізації торгують щосили, у Лікаря та Аптекаря вельми задоволені обличчя, а трунар просто променіє від щастя.
- МЕР. Вас все це не бентежить?
- ПОЛКОВНИК. Ми досконально ретельно розслідуємо кожен випадок. Поки що підстав для непокоєння, турботи – немає.
- МЕР. Я думаю, що становище ненормальне. Кількість мешканців скорочується занадто вже швидко.
- ПОЛКОВНИК. Не всі так думають. Багато хто уявляє, що занадто повільно, поволі. Звичайно, декотрих жителів ці сумні інциденти трохи нервують, але в цілому, я би сказав, настрої громадян покращується. Порахуйте самі: кількість людей у списку становить сьогодні п'ятьсот шістьдесят чотири чоловіка, доля кожного за якихось три тижні зросла на три чверті мільйона!
- МЕР. Точніше, на сімсот сорок одну тисячу.
- ПОЛКОВНИК. А ви теж рахували? До того ж, зауважте, чергова упавша цегла збільшує долю вже на три тисячі доларів. Звісно, що людям важко зупинитись.

МЕР. Вам не здається, що ситуація виходить з-під контролю?

ПОЛКОВНИК. Навпаки, я її цілком повністю контролюю.

МЕР. Я починаю непокоїтись за власне життя.

ПОЛКОВНИК. Ну що ви, пане мер. Вас вони не посміють торкнути.

МЕР. Хто «вони»? Ви ж казали, що ніяких злочинців немає!

ПОЛКОВНИК. Розуміється, немає. А хто «вони», я сам не знаю. Але я продовжую розслідування.

МЕР. Коли ви зможете докласти про результати?

ПОЛКОВНИК. Найближнім часом. Однак у таких справах не слідє квапитися, поспішати.

МЕР. Ну, добре, ідіть.

Полковник прямує до виходу, але Мер окликає його.

Полковник!

ПОЛКОВНИК. *(Зупиняючись.)* Слухаю вас.

МЕР. Признайтесь, що особисто ви організуєте увесь цей жах.

ПОЛКОВНИК. Шановний мер, у нашій місті мені нічого не треба організувати і тим більше вбивати самому. Достатньо просто їх не здержувати. А вони самі знищать один одного.

(Уходить.)

Мер кнопкою дзвінка визиває секретаршу.

СЕКРЕТАРША. *(Входячи.)* Ви визивали, пане мер?

МЕР. Так. Збільшіть кількість моїх охоронників з двох до чотирьох.

СЕКРЕТАРША. Добре, пане мер.

МЕР. Ви знаєте, що для мерії на випадок війни і надзвичайних ситуацій облаштований бункер?

СЕКРЕТАРША. Так, пане мер.

МЕР. Зі завтрашнього дня я переїжджаю туди.

СЕКРЕТАРША. Що-небудь трапилось?

МЕР. Ні, нічого. Просто навчання з цивільної оборони. Ось вам ключі, попідключіться, щоб у бункері було достатня кількість води, продуктів харчування і... гм... засобів захисту.

СЕКРЕТАРША. Що ви маєте під виглядом засобів захисту, пане мер?

МЕР. *(Роздратовано.)* Зброя. Гвинтівки, пістолети, гранати, кулемети. Хіба не зрозуміло?

СЕКРЕТАРША. Слухаюсь, пане мер. *(Виходить.)*

Мер замикає двері за секретаршою, піднімає телефонну слухалку і набирає номер.

МЕР. *(По телефону.)* Добрий день, генерале. Як справи, як здоров'я?... Як дружина, діти? Дякую, все у порядку. Ні, нічого особливого. Просто я подумав, що старим друзям треба бачитись частіше. Та ваша база не так вже й далеко. У вас же свій гвинтокрил. Побалакаємо за чаркою коньяку. У мене є для вас цікава пропозиція.

Помешкання Сім'янина. Кватира.

ДРУЖИНА. Тобі незабаром скоро виходити. Сідай вечеряти.

СІМ'ЯНИН. Їжа перевірена?

ДРУЖИНА. Звичайно, а як же?

СІМ'ЯНИН. А вода?

ДРУЖИНА. Її я тепер завжди фільтрую і кип'ячу. Ти підрахував, скільки на сьогодні становить наша доля?

СІМ'ЯНИН. Ще ні.

ДРУЖИНА. Адже ти робиш це кожен вечір.

СІМ'ЯНИН. Я був зайнятий. Постривай, на разі прикину. *(Бере калькулятор, лічить.)* Трохи більше шести мільйонів.

ДРУЖИНА. На кожного?

СІМ'ЯНИН. Ні, на двоїх.

ДРУЖИНА. Так мало?

СІМ'ЯНИН. А чи давно ми раділи безкоштовному кухолу пива? А тепер нам мало мільйонів.

ДРУЖИНА. То було раніше. Так що ж, нам і подалі залишатись на цьому рівні бажань? У мене стільки планів, а у нас буде тільки шість мільйонів! А до розподілу грошей залишилось лише два тижні! Треба діяти...

СІМ'ЯНИН. Що я можу вплинути?

ДРУЖИНА. Будь мужиком. Не можемо ж ми залишитись злиденними жебраками, нужденними старцями.

СІМ'ЯНИН. Мати шість мільйонів – це не означає бути старцями, жебраками.

ДРУЖИНА. Але коли я подумаю, що у нас може бути у два – ні, у чотири! - рази більше, я розумію, що шість мільйонів – це справжні гроші. Ми просто не вміємо мріяти, тому і цілі у нас якісь жалюгідні, неначе кучоля пива, зайвого плаття, нової машини або відпочинку у коштовному готелі. А чому б не помріяти про те, щоб купити великий палац з парком і слугами? Яхту? Який-небудь грецький острів цілком? І усього цього можливо домогтися! Треба тільки бажать, жадать! Роби що-небудь! Раніше ти виходив майже кожний вечір, а зараз відсиджуєшся вдома.

СІМ'ЯНИН. Полювати стає все важкіше. У всіх сталіні двері, броньовані авто, куленепробивні жилети. Увечері, а тим більше уночі, люди намагаються не з'являтися на вулиці.

ДРУЖИНА. Отже, виходить треба працювати удень.

СІМ'ЯНИН. Це неможливо.

ДРУЖИНА. Так би й признався, що боїшся.

Чути автоматну чергу. Від залетівшої у вікно кулі з брязкотом розбивається скло. Сім'янин і Дружина за звичкою пригинаються.

СІМ'ЯНИН. Допоможи мені заложити вікна мішками з піском. Треба було зробити це ще минулим тижнем.

Подружжя закладають вікна. Дружина протягує чоловікові гвинтівку.

ДРУЖИНА. Тобі пора. Час.

СІМ'ЯНИН. *(Не бере гвинтівку.)* Слухай... Може, зупинитися?

ДРУЖИНА. Що означає «зупинитися»?

СІМ'ЯНИН. Скажу чесно: мені страшно. Мене ж тоже можуть підстрелити. Зараз головне – вижити, а не гонятися за зайвими грошима. У нас і так їх буде достатньо.

ДРУЖИНА. Ти серйозно?

СІМ'ЯНИН. Мені не до жартів. Аніж далі, тим страшніше, і тим більше хочеться бігти, куди очі дивляться.

ДРУЖИНА. Як можливо бігти від таких грошей? Страшно, не сперечаюсь, але і частка стає все більше.

СІМ'ЯНИН. Спочатку мені здавалось, що я один такий вумний, а виявляється, усе місто почало забаву у цю російську рулетку. Послухай мене. Треба бігти, бігти, бігти. Бігти, поки не пізно.

ДРУЖИНА. Що з тобою сьогодні?

СІМ'ЯНИН. Нічого. Ти як знаєш, а я збіжу з міста.

ДРУЖИНА. Але тоді ж пропаде твоя частка – цілих три мільйона! Схаменись!

СІМ'ЯНИН. Можеш забрати їх собі.

ДРУЖИНА. Втім і справа, що не можу. Їх поділять порівну між усіма залишившимися.

СІМ'ЯНИН. Я почуваю, що тобі жаль розлучатись не зі мною, а з мільйонами.

ДРУЖИНА. У тебе просто здали нерви. Залишилось протриматись усього два тижні.

СІМ'ЯНИН. Бігти від таких грошей шкода, це вірно, доля величезна і зростає з кожним днем... Мабуть, я відсиджусь у погрібі, але на вулицю не вийду. Я не хочу більше ризикувати.

ДРУЖИНА. Хто не ризикує, той не п'є шампанського...

СІМ'ЯНИН. ...і не сидить у в'язниці. Мертвий теж не п'є шампанського.

ДРУЖИНА. Зрозумій, зі гри виходити неможливо. Якщо перестанеш стріляти ти, тим більше залишишься людей, котрі зможуть пристрелити тебе. Сьогодні у тебе триста

потенціальних ворогів. Треба, щоб їх стало двісті. Ще краще – сто. А ти пропонуєш сидіти вдома і очікувати, коли нас прикончуть.

СІМ'ЯНИН. Що ж робити?

ДРУЖИНА. Продовжувати! Кожен день хоча б одну людину. Пам'ятаєш, хтось сказав: «Ни дня без строчки!»

СІМ'ЯНИН. Може бути, ти маєш рацію. Може бути, це була просто минутна слабкість. Кажеш, продовжувати?

ДРУЖИНА. Іншого виходу в нас немає. *(Знову дає йому гвинтівку.)* Усі вони вбивці і мерзотники. Не шкодуй їх. Єдино можливий спосіб урятувати себе – це знищувати інших. Якихось тижнів зо три тому ти стріляв у людину заради жалюгідних двох тисяч доларів. Так невже ти зупинишся тепер, коли дев'ять грамів свинцю приносять нам уже дадцять тисяч, а можливо і більше? Тому іди і вбий. Прямо відразу. Хоча кого-небудь! Хоча одну людину!

СІМ'ЯНИН. *(Бере гвинтівку.)* Кого-небудь? Ну що ж, якщо ти цього бажаєш...

Стріляє у Дружину, схиляється над нею, перевіряє її пульс, відкладає у бік зброю, достає калькулятор, але зупиняється. На його обличчі відображається жаль, співчуття і відчайдушність. Трясе тіло Дружини.

Ні! Не може бути! Опам'ятайся!... *(Залишає труп.)* Прокляття! Що я наробив?! Адже вона теж мала бути одержати мільйони! Тепер частка зменшилась удвоє!

Вулиця, пізній вечір. Сім'янин, з рушницею у руках, короткими перебіжками переміщається з місця на місце у пошуках зручної позиції для засідки. При цьому він весь час злякано озиряється і здригається при кожному шарудінні. Важко зрозуміти, чи він підстерігає жертву, чи сам боїться стати нею. Раптово перед ним виникає підозрілий тип. Сім'янин знову мінє напрям, щоб зникнути, але бачить, що усі путі йому відрізані.

СІМ'ЯНИН. Чого ви хочете?

1-й ПІДОЗРЛИЙ. Просто поговорити.

СІМ'ЯНИН. *Знову хоче утекти, але Другий Чоловік його затримує.*

2-й ПІДОЗРЛИЙ. Не поспішайте.

СІМ'ЯНИН. Хто ви такі?

1-й ПІДОЗРЛИЙ. Мешканці цього міста, такі ж, як ви.

2-й ПІДОЗРЛИЙ. Якщо бути точніше, не зовсім такі.

СІМ'ЯНИН. Що значить «не зовсім такі»?

2-й ПІДОЗРЛИЙ. Це значить, що ми не у списку. Ми не були на тих зборах, не голосували і не влучили до списку.

СІМ'ЯНИН. *(Його страх трохи зменшився.)* Так який сенс вам мене вбивати?

1-й ПІДОЗРЛИЙ. А чому ви вирішили, що ми збираємось це робити? Хіба ми подібні на убійників?

СІМ'ЯНИН. *(Бандитський вид нічних співрозмовників викликає у нього серйозні сумніви у їх благих намірах, однак він стримується від коментарів.)* Я не знаю, як виглядають убивці.

1-й ПІДОЗРЛИЙ. Гляньте у дзеркало.

СІМ'ЯНИН. *(Нервово.)* На що ви натякаєте?

1-й ПІДОЗРЛИЙ. Ні на що. Гляньте у дзеркало і побачите, як ви перелякані. Послухайте нашу пропозицію і ваш страх пройде.

СІМ'ЯНИН. *(Недовірливо.)* Що ви маєте запропонувати?

1-й ПІДОЗРЛИЙ. Охорону. Ось ви ходите по вулиці, трясетесь від страху, озиряєтесь, очікуєте удара ножом у спину або пострілу з-за рогу. А вдома ви трепечете ще більше, тому що будинок можуть підпалити, або зірвати, або кинути у вікно гранату. І усе чому?

СІМ'ЯНИН. Чому?

1-й ПІДОЗРЛИЙ. Тому що у вас немає охорони. Усі пристойні люди вже давно завели охоронців. Це у якійсь мірі і питання престижу. Коли ви з'являєтесь на вулиці, а за вами йдуть двоє високих на зріст з правою рукою у кишені, це не тільки забезпечує безпеку, але і викликає повагу.

СІМ'ЯНИН. І що ви за це пропонуєте?

2-й ПІДОЗРЛИЙ. Скажемо відверто, що після того, як загальні збори несправедливо викинули нас зі списку, ми опинились у важкому становищі. Від кризи міста ми постраждали, як всі і не маємо нічого, крім боргів. Але, на відміну від вас, у нас немає ніяких надій на компенсацію. Ось ми і вирішили зорганізуватися і знайти собі належне достойне заняття за скромну винагороду.

СІМ'ЯНИН. Скромно – це скільки?

1-й ПІДОЗРЛИЙ. Це п'ятдесят відсотків від тої суми, яку ви скоро маєте одержати.

СІМ'ЯНИН. П'ятдесят відсотків? Це грабіж!

1-й ПІДОЗРЛИЙ. Ну-ну-ну... Подумайте самі, що ви прагнете : гарантовано одержати половину суми і залишитись живим, або дождити ста відсотків, але бути гарантовано застреленим?

Довід справляє належне враження. Припертий до стіни Сім'янин замислюється.

СІМ'ЯНИН. *(Слабо утираючись.)* Так, але все-таки п'ятдесят відсотків – це дуже багато.

2-й ПІДОЗРЛИЙ. Наші послуги не обмежуються тільки охороною. Ми впевнені, що ви добропорядний громадянин і, на відміну від багатьох, навіть і не подумуєте про усунення, відсторонення конкурентів і збільшення своєї частки. Чи не так?

СІМ'ЯНИН. *(Не занадто впевнено.)* Так, певна річ, авжеж.

2-й ПІДОЗРЛИЙ. Але і у вас можуть бути певні інтереси, можуть бути вороги, конкуренти... Так ось, ми самі, замість вас, можемо прибрати кого-небудь по вашому вибору зі списку. Достатньо тільки замовити. За помірну винагороду ми позбавимо вас клопоту, турбот і відповідальності. Кожну справу мають робити не аматори, любителі, а професіонали. Не треба вам буде мерзнути по ночах, наражати себе на небезпеку, боятись закону. Ви можете спокійно сидіти у себе вдома, за міцними стінами, у колі любимої родини, а ми будемо виконувати за вас усю чорну працю.

СІМ'ЯНИН. Це звучить привабливо, але, я гадаю, найдуться люди, які виконають цю роботу – дешевше.

1-й ПІДОЗРЛИЙ. Ви, певна річ, можете найняти охоронця зі списку. Але, самі розумієте, він буде зацікавлений, передусім, щоб ліквідувати вас. Та і ви, при нагоді, забажаєте його прибрати, і тоді залишитесь без охорони, і знов спочатку прийдеться кого-небудь шукати. А ми будемо кровно зацікавлені зберегти вас якомога довше. Адже чим більше буде ваша частка, тим більше буде сума нашого гонорару. А ваша, не дай бог, погибель буде означати утрату винагороди.

СІМ'ЯНИН. Це слушно, резонно. Але п'ятдесят відсотків... Може, ви погодитесь на тридцять?

2-й ПІДОЗРЛИЙ. *(Граючи пістолетом.)* Зрозумійте, ми ні до чого вас не примушуємо. Ми не рекетири і не мафіозі. Ми чесні сумлінні робітники. Але якщо нас не наймете ви, то не виключено, що нашими послугами скористується інший, і тоді ми будемо виконувати свою працю так же чесно і сумлінно, навіть якщо вона буде спрямована проти вас. Ми дуже шкодуємо, але, надіюсь, ви нас зрозумієте.

СІМ'ЯНИН. *(Припертий до стіни.)* Добре, ви мене переконали. Я згоден.

1-й ПІДОЗРЛИЙ. От і добре. Тоді пройдемо до вас додому, укладемо там угоду по усій формі.

СІМ'ЯНИН. А вона буде дійсна без нотаріуса та свідків?

2-й ПІДОЗРЛИЙ. *(Показує пістолет.)* Не турбуйтеся, у нас є нотаріус. Він надійно забезпечить виконання угоди.

Кімната Мера у бункері. На стінах і по всім кутам розвішана і розставлена зброя. Мер і Генерал п'ють коньяк.

ГЕНЕРАЛ. Чудовий коньяк. Прекрасний, розкішний.

МЕР. Спеціально припас для шановного гостя.

ГЕНЕРАЛ. *(Оглядає приміщення.)* Через що ви улаштувались у бункері?

МЕР. Навчання з протиповітряної оборони.

ГЕНЕРАЛ. Ці тиловики від неробства вічно що-небудь вигадують.

МЕР. До речі, як вам бункер, до вподоби?

ГЕНЕРАЛ. Бункер прегарний, кажу вам це як професіонал. У мене на базі не краще.

МЕР. Ви що-небудь чули про наші міські новини?

ГЕНЕРАЛ. Я не хочу вас образити, але які новини можуть бути у зубожілому занепалому провінційному містечку?

МЕР. Це доречно. Це вірно.

ГЕНЕРАЛ. До того ж, армійських мало цікавить, що діється у цивільних. У армії достатньо своїх інтриг і головних болей.

МЕР. Ще чарочку?

ГЕНЕРАЛ. Дякую. Ви сказали по телефону, що у вас є для мене цікава пропозиція.

МЕР. Дуже цікава. Надіюсь, ви на неї погодитесь, дорогий генерале?

ГЕНЕРАЛ. Поки я не зрозумів, у чому вона полягає.

МЕР. Я просто вам її ще не виклав.

ГЕНЕРАЛ. Ну так викладайте! Ви і так тягнете вже цілу годину.

МЕР. Я впевнений, що вона вас зацікавить.

ГЕНЕРАЛ. Сподіваюсь, надіюсь. Так у чому її суть?

МЕР. Вигода від неї буде дуже велика. Я маю вигоду особисто для вас. А зробити це буде нескладно.

ГЕНЕРАЛ. Зробити що?

МЕР. Те, що я вам пропоную.

ГЕНЕРАЛ. Так що ж ви мені пропонуєте, біс забирай?!

МЕР. Надіюсь, сподіваюсь, у будь-якому випадку це залишиться між нами?

ГЕНЕРАЛ. Якщо ви зараз же не скажете, у чому справа, я устаю і піду.

МЕР. Добре. *(Оглядається, голос тихішає.)* Справа ось у чім... Ні, пострівайте. *(Устає, перевіряє запори на дверях, і вимикає телефон.)*

ГЕНЕРАЛ. *(Нетерпляче.)* Ну?

МЕР. Я краще скажу вам на вухо. *(Досить довго шепоче щось Генералу.)*

ГЕНЕРАЛ. Ви з глузду з'їхали. Це неможливо.

МЕР. Можливо все, за що платять.

ГЕНЕРАЛ. А я вам кажу, що це неможливо.

МЕР. Я думав, ви спитаєте «Скільки?»

ГЕНЕРАЛ. А я вам утретє кажу, що це неможливо. А скільки?

МЕР. Скільки ви бажаєте?

ГЕНЕРАЛ. А скільки ви можете пропонувати?

МЕР. Стільки, скільки ви не заробите за все своє життя.

ГЕНЕРАЛ. А конкретно? Мільйонів п'ять?

МЕР. Скажемо, тридцять.

ГЕНЕРАЛ. *(Від хвилювання устає і знову сідає.)* Тридцять!?

МЕР. І я не бачу тут нічого неможливого. У нас навчання, у вас навчання... А під час навчань буває всяке.

ГЕНЕРАЛ. Але потім буде комісія, слідство.

МЕР. Ну так що? Саме страшне, що може трапитись, - вас з повагою і з пенсією звільнять у запас. А навіщо вам служити з тридцятьма мільйонами?

ГЕНЕРАЛ. Це вірно, але...

МЕР. Але ми зробимо по-іншому. На розслідування і комісії ми накинемо ще мільйонів двадцять. Тоді вас не тільки не звільнять, але і підвищать у званні і нагородять.

ГЕНЕРАЛ. Звідки ви візьмете такі гроші?

МЕР. Вони вже єсть.

ГЕНЕРАЛ. Можливо, тоді я готовий подумати...

МЕР. Тільки справа, як я вам пояснив, повинна бути ретельною. Ви розумієте мене? Дуже акуратною.

ГЕНЕРАЛ. Я вас чудово зрозумів. Скажіть, кому це потрібно.

МЕР. Є зацікавлені люди.

ГЕНЕРАЛ. Розумію.

МЕР. Отже, домовились?

ГЕНЕРАЛ. Домовились. Щоправда, письмову угоду ми, природньо, укласти не можемо.

МЕР. І не треба. Ми просто потискаємо, як джентльмени, один одному руки, і цього буде достатньо.

Зтискають один одному руки.

ГЕНЕРАЛ. Однак, майте на увазі: якщо ви не дотримаєте обіцянку, мої льотчики знайдуть вас повсюди. Вас не врятує і цей бункер.

МЕР. Ви мене ображаєте, генерал.

ГЕНЕРАЛ. Мені пора повертатися на базу.

МЕР. Усього доброго.

ГЕНЕРАЛ. *(Зупинившись біля вихода.)* Тепер, коли укладено угоду, я можу сказати, що я б погодився і на три мільйона. Адже мої хлопчики будуть раді попустувати і бескоштовно.

Уходить.

МЕР. *(Один.)* Ідіот. Я б погодився і на триста мільйонів.

Сім'янин у себе вдома тужливо сидить у повній самотності, побоюючись кожного шурхоту.

Почувши стук зовні, він здригається і обережно підходить до дверей.

СІМ'ЯНИН. Хто там?

ГОЛОС з-за дверей. Свої.

СІМ'ЯНИН. Хто «свої»?

ГОЛОС з-за дверей. Ваша охорона.

СІМ'ЯНИН. Пароль?

ГОЛОС з-за дверей. Нічний дозор.

СІМ'ЯНИН. Зараз відкрию. *(Подивившись у вічко, снімає засуви, відкриває численні замки і упускає своїх охоронців.)*

1-й ПІДОЗРЛИЙ. Добрий вечір.

СІМ'ЯНИН. Добрий вечір. Як справи?

2-й ПІДОЗРЛИЙ. Відмінно. Список стрімко скорочується, ставки ростуть.

СІМ'ЯНИН. Дуже добре. Треба сказати, я вами задоволений. З тих пір, як ми уклали угоду, я сплю набагато спокійніше.

1-й ПІДОЗРЛИЙ. Чудово. Скоро ви будете спати ще краще. *(Виймає пістолет.)*

СІМ'ЯНИН. *(Збліднувши.)* Це як розуміти?

1-й ПІДОЗРЛИЙ. Ми проти вас нічого не маємо, більше того, ви нам симпатичний. Але нас найняв інший клієнт, котрий платить більше. Ми чесні робітники і зобов'язані виконати його замовлення.

СІМ'ЯНИН. Я теж готовий платити більше.

2-й ПІДОЗРЛИЙ. Пізно. Ми йому вже обіцяли.

СІМ'ЯНИН. *(Поступово відступаючи до стояку зі зброєю.)* Візьміть сімдесят відсотків.

1-й ПІДОЗРЛИЙ. Ні.

СІМ'ЯНИН. Візьміть усі сто.

2-й ПІДОЗРЛИЙ. Ні. Наш новий клієнт більш надійний. Вам усе рівно не дадуть дотягнути до фіналу. Не ми, так хтось другий.

Сім'янин хоче вхопити рушницю, але Другий тип перегороджує йому дорогу і скручує руки.

1-й ПІДОЗРЛИЙ. Пішли. *(Указує пістолетом у сторону дверей.)*

СІМ'ЯНИН. Ні !!!

Охоронники виводять пручаючогося Сім'янина назовні. Чути постріл.

Кімната Мера у бункері. Мер і Полковник слухають радіо.

ГОЛОС по радіо. Увага, говорить місцева радіостанція «Щоденна хвиля». Передаємо останні вісті. Курс долару на сьогодні тридцять два і одна десята, курс євро – сорок один і п'ять. За минулу добу померли ще вісімнадцять наших громадян. Вони поховані у загальній могилі. Кількість людей у списку станом на сім годин ранку склала сто дев'яносто сім чоловік, частка складає п'ять мільйонів сімдесят шість тисяч сто сорок два долари. Повторюємо: частка кожного складає вже п'ять мільйонів сімдесят шість тисяч сто сорок два долари. Ми слідкуємо за розвитком подій. Залишайтеся з нами. Слухайте новини на початку кожної години.

Заходить секретарша.

СЕКРЕТАРША. Пане мере, до вас прибула група громадян.

МЕР. Нехай зайдуть. *(Вимикає радіо. Полковнику.)* Чому ховають у загальних могилах, а не у гробах?

ПОЛКОВНИК. Тому що як раз трунар і похований учора з усіма у загальній могилі.

МЕР. Ви ж казали, що він променіє від щастя.

ПОЛКОВНИК. Спочатку променів, а далі потьмарився. Відмовився від мрії про мільйони, зібрав свою виручку, хотів прихопити дружину і збігти. Але не устигнув.

Заходить група жителів. Під час входу вони залишають охоронникам зброю. Ті, хто зайшов, нагадують скоріше опереточних розбійників, ніж добropорядних громадян. Усі вони у куленепробивних жилетах, латах і кольчугах, панцирах.

МЕР. Я слухаю вас, панове.

1-й ГОРОДЯНИН. Пане Мер, ми прийшли заявити, що так продовжуватись більше не може.

МЕР. Що власне не може продовжуватись «так»?

2-й ГОРОДЯНИН. Не робіть вигляд, що ви нас не розумієте. Стан жахливий.

1-ша ГОРОДЯНКА. Ми усього боїмось.

1-й ГОРОДЯНИН. До того ж, місто у грязюці, сміття не вивозиться, вулиці не освітлюються, водопровід не працює...

1-ша ГОРОДЯНКА. Але головне, ми боїмось. Влада зобов'язана щось робити.

МЕР. Ще зовсім недавно ви кричали «Геть мера!» і «Не дамо мерії ані гроша!». Ви навіть перестали вносити у міську казну податки і оплачувати комунальні послуги. А тепер раптом скаржитесь на анархію і вимагаєте захисту. А коли у влади немає грошей, немає і влади.

1-й ГОРОДЯНИН. Ми тоді погарячкували.

МЕР. Тепер пора охолонути. У мене немає ані коштів, ані людей, ані можливості що-небудь заходжуватися уживати заходи до чогось. Ви побажали взяти всі гроші собі. Дуже добре. Тоді і рішайте свої проблеми самі.

2-га ГОРОДЯНКА. Нас залишилось у місті зовсім небагато. Що буде далі?

МЕР. Нетрудно здогадатись. Окрім самих себе, винуватити вам нікого.

Пауза. Полковник заходить у бесіду.

ПОЛКОВНИК. Давайте спробуємо побачити у всьому цьому і світлу сторону.

У полковника дзвонить мобільний телефон.

Вибачайте. *(Достає телефон.)* Слухаю. Так. Хто саме? Зрозумів. *(Ховає телефон, достає записну книжку, викреслює у ній дві строчки, ховає записну книжку і продовжує бесіду з*

городянами.) Отже, панове, спробуємо побачити у подіях і світлу сторону. У списку залишилось усього сто дев'яносто п'ять людей.

2-га ГОРОДЯНКА. Ранком по радіо сказали, сто дев'яносто сім.

ПОЛКОВНИК. Тепер вже сто дев'яносто п'ять. Це, певна річ, сумно. З іншої сторони, кожному, хто залишився на дану годину, належить уже не один мільйон, а п'ять. Точніше, п'ять мільйонів сто двадцять вісім тисяч двісті п'ять доларів. Це надто значна сума. Так давайте ж скличем збори і домовимось не жадібнитись більше, задовольнитись тим, що є, і припинити... Ну, ви розумієте, про що я кажу. Кожен має дати урочисте зобов'язання перестати, припинити... ви розумієте, про що я кажу.

1-ша ГОРОДЯНКА. Але ми вже один раз пробували домовитись і нічого не вийшло.

ПОЛКОВНИК. Давайте зробимо ще одну спробу. Піймав не піймав, а погнатися можна. Я розумію, спокуса велика. Зараз кожне чергове, як би це сказати... ви розумієте, про що я говорю, кожен черговий нещасний випадок приносить збільшення частки – на двадцять шість з лишком тисяч доларів, і з кожним новим інцидентом ця сума буде швидко збільшуватись.

Поспішно входить Секретарша.

СЕКРЕТАРША. Пан Мер, велике нещастя! Велика біда! Вибухнув автобус! Загинуло сімнадцять людей!

Вигуки жаху і співчуття. Декілька чоловік, не стримавшись, потихеньку достають калькулятори.

ПОЛКОВНИК. Панове, я розумію ваше лихо. Я бачу також, що декотрі з вас вже підраховали, що це нещастя принесе кожному з нас збільшення частки на півмільйона доларів. Але саме ця жахлива подія нагадує нам, що пора зупинитись. Давайте оголосимо мораторій – ви розумієте, про що я кажу, - а завтра усі прийдем на збори обговорити заходи по забезпеченню безпеки і припинення терору. Я беру на себе підготовку зборів, а проведе їх, розуміється, пан Мер.

МЕР. Дорогий Полковнику, я захоплений вашою мудрістю і людяністю. Ви пропонували виключно вірне слушне рішення. Наш передчасно ушедший священник сказав би, що воно проникнуте християнським духом.

ПОЛКОВНИК. До завтра, друзі. Оскільки нас залишилось не так вже й багато, збори ми упорядимо не на майдані, а у залі мерії, якщо, звичайно, пан Мер не заперечує. Там легше буде організувати контроль безпеки.

МЕР. Дійте, як вважаєте необхідним.

Усі розходяться. По знаку Мера залишається тільки Другий Городянин.

Ти знаєш, хто організував вибух автобуса?

2-й ГОРОДЯНИН. Ще ні, пан Мер. Але ми дізнаємось. У мене є певні точні припущення.

МЕР. У мене теж.

2-й ГОРОДЯНИН. Я сьогодні ж з'ясую, як це зчинилось.

МЕР. Це не терміново. Головне, продовжуйте гарненько слідкувати за полковником. Мені його християнський дух викликає підозру.

2-й ГОРОДЯНИН. Буде виконано, пан Мер.

МЕР. Добре, іди.

Міська площа. Вона пуста, безлюдна. Згодом, через деякий час на неї квапливо виходить Полковник.

Він уважливо дивиться на годинник. Лунає гуркіт вибуху. На обличчі Полковника з'являється задовільна посмішка, і він відриває погляд від годинника. Посмішка пропадає, коли Полковник баче Мера, який вибігає на майдан.

ПОЛКОВНИК. Не можу зрозуміти, хто ухитрився пронести до залу вибухівку. Мої люди обшукували кожного, хто заходив.

МЕР. Повинно було обшукати і вас.

ПОЛКОВНИК. Що ж, не буду ховатись, що це моїх рук справа. Ви, звичайно, не повірите, але я зробив це з гуманних міркувань.

МЕР. Невже?

ПОЛКОВНИК. Ви знаєте анекдот про цигана, котрому треба було відрубати хвіст у собаки? Йому було жалісно завдавати біль песику, і тому він кожен день відрубав йому хвіст по маленькому шматочку. І ось, мені було нестерпно спостерігати, як люди у страхітці і депресії поволі повільно гинуть, пропадають поодинці. Я вирішив, що якщо їх все рівно очікує кончина, то краще зробити це разом. На біду, до залу прийшли не так вже багато жителів. Від страху усі сидять по оселям. Доведеться упорядкувати ще одні збори.

МЕР. Одне неясно, невтямую, чому ви забули попередити мене про своє гуманне рішення?

ПОЛКОВНИК. З неухважності, дорогий Мер. *(Його рука тягнеться до кобури.)*

МЕР. Обережно! Подивіться, що це позаду вас!

Полковник обертається. Мер, скориставшись цим, швидко зникає, вислизає до свого бункера.

Мер у себе у бункері. Заходить Секретарша.

СЕКРЕТАРША. Ви викликали, пане Мер?

МЕР. *(Дружелюбно, приязливо.)* Так. Тільки для того, щоб сказати, що вам можна іти додому.

СЕКРЕТАРША. Але ж робочий день ще не закінчився!

МЕР. Це нічого. Ви останнім часом багато працювали, певно, стомилися. Вам не завадило б відпочити.

СЕКРЕТАРША. Дякую, пане Мер.

МЕР. Не варто вдячності. Скажіть також і усім співробітникам, що вони також можуть іти додому. Мої люди заслуговують цього маленького заохочення, маленької нагороди.

СЕКРЕТАРША. Дякую. Ви теж уходите?

МЕР. Ні, у мене ще справи.

СЕКРЕТАРША. Ви занадто багато працюєте, пан Мер. Треба хоч трохи щадити себе, шкодувати, шанувати себе.

МЕР. Що робити – я служу місту. А це служіння не знає відпочинку.

СЕКРЕТАРША. До побачення, пан Мер.

МЕР. Усього доброго. До завтра.

Секретарша уходить. Мер замикає двері, оглядає бункер, підходить до телефону і набирає номер.

МЕР. Генерале, можете починати.

Спочатку панує тиша. Потім чується гул моторів наближаючих літаків. Гул все більше нарастає, його заміняє ревіння пікіруючих бомбардувальників, гуркіт вибуховуючих бомб і скрекотання кулеметних черг. Стеля у бункері трясеться, з неї сиплеться пилюка. Здається, вона ось-ось завалиться. Але бомбардування поступово припиняється, і знову запанувала тиша.

Мер вичікує декілька минут, потім відчиняє двері і обережно виходить назовні. Він бачить місто, перетворене у руїни. На вулиці лежать трупи. Мер перевертає один з них і впізнає Полковника. Він задоволено потирає руки.

ГОЛОС по радію. Завдання виконано. Накажете повертатись?

ГОЛОС ГЕНЕРАЛА. Спочатку перевірте ще раз, хлопці. Інструкція була – не залишати жодну людину.

ГОЛОС по радію. Вас зрозуміли.

Знову гомін моторів, розриви бомб і кулеметні черги. Зляканий мер хоче заховатись, але одна з куль настигає його. Мер падає. У місті не залишилось нікого.

Дама і Дочка удови ідуть по безлюдному зруйнованому місту.

ДАМА. Одні руїни. Я була впевнена, що цим закінчиться.

ДОЧКА. Навіщо ви це зробили?

ДАМА. Це зробили вони самі. На подарований мільярд вони могли створити, спорудити багате благоденне місто з квітучою промисловістю. Вони ж перетворили його у пустелю.

ДОЧКА. За що ви їх так?

ДАМА. Коли у молодості мене засудили за проституцію, все місто знало, що суд несправедливий. Але усі мовчали. Місто штовхнуло мене на панель, і тепер я йому відплатила. Я знала, що ті, хто заради грошей змогли здійснити одне убивство, не зупиняться і надалі.

ДОЧКА. Чи не занадто жорстока помста?

ДАМА. Я бажала не помсти, а справедливості. Вони убивці, і їх не слід жаліти. Ти єдина, хто повела себе порядно.

ДОЧКА. Кому тепер достанеться мільярд? Адже міста немає.

ДАМА. Міста немає, але двоє зі списку залишилися: ти і я.

ДОЧКА. А ви хіба теж городянка?

ДАМА. Звичайно. Я ж теж народилась у цьому місті, володію тут нерухомістю, приймала участь у зборах і навіть занесена у цей лихий список під своїм дівочим прізвиськом, якого ніхто не пам'ятає. Так що мільярд достанеться мені. Або точніше, залишиться у мене. Але твоя частка належить тобі.

ДОЧКА. Я вже відмовилась від неї. І тим більше не прийму від вас. Якби не ви, батько був би тепер живий.

ДАМА. Якби ми з твоїм батьком не розлучились, ти могла би бути моєю донькою.

ДОЧКА. Що збираєтесь чинити з вашим рідним містом?

ДАМА. А ти бажаєш у нім жити?

ДОЧКА. Ні.

ДАМА. Я тим більше. Так що продам кому-небудь мільярдів за п'ять. Покупців багато.

ДОЧКА. Краще знесіть все бульдозером, одержане поле разоріте, засадіть його квітами.

ДАМА. Ти права. Можливо, я так і зроблю.

Кінець

Перекладач Куделія Олег Федорович.